

Ungdomskontrakter

**- et inspirationshæfte om anvendelse af
sanktionsformen over for 15-17 årige lovovertrædere**

**Justitsministeriet
Det Kriminalpræventive Råd
Socialministeriet**

Udgivet af: Socialministeriet, Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd

Udarbejdet af: Journalist Else Marie Andersen, Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge
Centerleder Susanne Bloch Jespersen, Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge
Slotsgade 16, 3400 Hillerød.
Tlf. 4820 0010, fax: 4824 5099
ufc@ufc-unge.dk - www.ufc-unge.dk

Publikationen har været til høring hos:

Rigspolitichefen
Rigsadvokaten
Politimesterforeningen
Politidirektøren i København
Kommunernes Landsforening

Tryk: CTH Grafisk a/s.

Oplag: 1500

ISBN: 87-7546-052-1

København, 2001

Pris: 75 kr. inkl. moms

Købes i boghandlen eller bestilles hos:

Statens Information
Publikationsafdelingen
Postboks 1103
1009 København K
Tlf.: 3337 9228
Fax: 3337 9280
E-post: sp@si.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
1. Ungdomskontrakter – en alternativ sanktion.	
1.1. Hvad er en ungdomskontrakt?	7
1.2 Den kriminelle handling og ungdomskontrakten	11
1.2.1. Tværsektorielt Samråd – for belastede unge	13
1.3. Samarbejdet med myndighederne	14
1.4. Ungdomskriminalitet, tiltalefrafald og ungdomskontrakt	15
2. Ungdomskontrakter i ord og tal	
2.1. Udbredelse af ungdomskontrakter	21
2.2. Hvem får ungdomskontrakter i praksis?	22
2.3. De sociale vilkår i ungdomskontrakter	24
2.4. Tilbagefald til kriminalitet – brud på kontrakten	25
3. En ungdomskontrakt bliver til	
3.1. Politiets opgave	27
3.2. Kommunens opgave	32
3.3. Ungdomskontraktens udformning	39
3.4. Godkendelse og opfølgning	41
3.5. Brud på kontrakten – hvem gør hvad?	43
3.6. Forældrenes opgave	46
3.7. Den unges opgave	47
3.8. En hurtig reaktion	47
4. Eksempler	
4.1. Politi og kommune samarbejder effektivt	53
4.2. Ventetiden er værst	61
4.3. Derfor brød Peter sin ungdomskontrakt	67
5. Litteraturliste	79
6. Bilag	
6.1. Standardformular til socialforvaltningen om ungdomskontrakter	81

Indledning

Inspirationshæftet har til formål at give inspiration til at styrke og kvalificere anvendelsen af sanktionsformen – ungdomskontrakt – over for unge lovovertrædere mellem 15 og 17 år.

Inspirationshæftet er udarbejdet for at give ansatte, der beskæftiger sig med unge lovovertrædere, øget kendskab til at anvende ungdomskontrakter. Publikationen beskriver hvilken målgruppe, der kan få udbytte af at indgå ungdomskontrakter, hvilke kriminelle handlinger der ligger til grund for dens anvendelse, og hvilke procedurer og fremgangsmåder der er velegnede, når forskellige instanser skal koordinere og samarbejde om at udfærdige en ungdomskontrakt og følge op på den.

Målgruppen for dette inspirationshæfte er socialrådgivere i kommunerne, ansatte i politiet, der arbejder med unge lovbrydere, SSP-konsulenter og andre særligt ansatte "unge-medarbejdere". Disse medarbejdere har alle til opgave at medvirke i forebyggelse, at indgå i særlige opgaver vedrørende unge i lokalmiljøet eller påtage sig konkret opfølgning i forhold til unge, der har indgået ungdomskontrakt. Det har derfor været hensigten at formidle materialet i en "sproglig tone", der forhåbentlig er brugbar blandt alle de fagpersoner, som arbejder inden for dette område med hver sin uddannelsesmæssige baggrund.

Inspirationshæftet skal ses i sammenhæng med Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998. Heraf fremgår det, hvilke former for kriminalitet der kan danne grundlag for en ungdomskontrakt, hvilken målgruppe af unge mellem 15 og 17 år der kan komme i betragtning, samt hvilke præmisser der skal indgå for at anvende ungdomskontrakt som sanktionsform. Helt centralt er det, at den unge og forældrene inddrages i udformningen af aftalens vilkår samt, at den unge hurtigere opnår en ren straffeattest, hvis han ikke begår ny kriminalitet i den fastsatte prøvetid. Det skal understreges, at der i hele publikationen er anvendt betegnelsen *han* - selv om ungdomskontrakter naturligvis kan gælde både piger og drenge.

Der er i dette inspirationshæfte lagt vægt på:

- at informere bredt til de involverede fagpersoner om, hvad en ungdomskontrakt er (afsnit 1)
- at oplyse om udbredelsen af ungdomskontrakter i ord og tal (afsnit 2)
- at beskrive fremgangsmåden ved anvendelse af ungdomskontrakter (afsnit 3)
- at formidle erfaringer fra 3 konkrete eksempler (afsnit 4)

Forhåbentlig vil inspirationshæftet bidrage til et øget kendskab til at anvende ungdomskontrakter som sanktionsform i de tilfælde, hvor det er muligt. Det er med andre ord ikke hensigten, at inspirationshæftet i sig selv skal føre til øget ressourceforbrug i indsatsen over for kriminalitetstruede unge.

Justitsministeriet, Socialministeriet og Det Kriminalpræventive Råd er indgået i et samarbejde om udgivelsen af denne publikation. Udviklings- og Formidlingscenter for Socialt Arbejde med Unge har indsamlet viden om og erfaringer med at anvende ungdomskontrakter over for unge lovovertrædere mellem 15 og 17 år og har forestået udarbejdelsen af materialet.

Justitsministeriet bad ved brev af 27. juni 2000 Det Kriminalpræventive Råd om at indsamle relevant materiale vedrørende ungdomskontraktordningen fra de enkelte politikredse. Det indsamlede erfaringsmateriale er samlet i "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene". Undersøgelsen indgår som en del af grundlaget og baggrundsmaterialet for udarbejdelsen af dette inspirationshæfte.

Der vil senere blive udarbejdet en evaluering indeholdende såvel en kvantitativ som kvalitativ del, så man får mulighed for at vurdere effekten af den iværksatte sanktionsform.

1. Ungdomskontrakter – en alternativ sanktion

1.1. Hvad er en ungdomskontrakt?

Regeringen indførte i 1998 en landsdækkende ordning med ungdomskontrakter, som er en alternativ retslig afgørelse over for 15-17 årige unge, der ikke er inde i et fast kriminalitetsmønster. Som oftest har de unge gjort sig skyldige i en eller flere kriminelle handlinger, der ellers ville have ført til tiltalefrafald med vilkår om tilsyn fra de sociale myndigheder eller eventuelt deres første betingede dom.

En ungdomskontrakt er knyttet til et tiltalefrafald. Deraf navnet: *Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt*.

Selve ungdomskontrakten er *en aftale*, der indebærer, at den unge – med forældrenes (eller værgens) samtykke - forpligter sig til at holde sig kriminalitetsfri i en periode på typisk et år. Aftalen indebærer også, at den unge skal deltage i nogle nærmere definerede aktiviteter. Til gengæld afstår anklagemyndigheden fra yderligere retsforfølgning af den unge. Aftalen bliver indgået mellem den unge, forældrene, kommunens socialforvaltning og politiet, som alle skriver under på kontrakten, der godkendes af retten som ”et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt” – i det følgende kaldet ungdomskontrakt.

Straffeattesten

Ved at sige ja til en ungdomskontrakt, opnår den unge, at lovovertrædelsen alene fremgår af den private straffeattest i ét år mod f.eks. tre år, hvis den unge får en betinget dom.

”Den private straffeattest” er den, man i daglig tale kalder straffeattesten, men der findes også en anden type – ”den offentlige straffeattest”. Den offentlige straffeattest kan kun politiet og en række andre offentlige myndigheder få adgang til.^{1*}

^{1*} Enhver kan henvende sig til politiet for at få sin egen private straffeattest udleveret. Personer under 18 år skal have samtykke fra forældrene. Arbejdsgivere kan ikke uden ansøgerens tilladelse indhente straffeattester. Når det gælder udlevering af offentlige straffeattester, er det kun offentlige myndigheder, der kan få udleveret dem. Det sker efter reglerne i bekendtgørelse nr. 218 af 27. marts 2001 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister. Ingen kan personligt få udleveret sin egen offentlige straffeattest.

Såvel private som offentlige straffeattester indeholder oplysninger om, hvilke afgørelser den enkelte person har fået som følge af eventuelle lovovertrædelser. Afgørelserne står generelt kortest tid på de private straffeattester, som det fremgår af nedenstående tabel.

En ren straffeattest kan være afgørende for unge, der ønsker at have et fritidsjob, fordi nogle arbejdsgivere ikke vil ansætte unge med en plettet straffeattest. Andre arbejdsgivere – eksempelvis nogle butikskæder - foretager en konkret vurdering af den enkeltes private straffeattest². Heller ikke alle offentlige myndigheder stiller krav om ren straffeattest ved ansættelse. Eksempelvis stiller DSB ikke krav om, at nyansatte elever i DSB har en ren straffeattest ved ansættelsen, men det er derimod et krav til stillingen som lokofører, togrevisor m.v.

Tabel 1: Regler for hvor længe forskellige sanktioner fremgår af private henholdsvis offentlige straffeattester:

Afgørelsestyper vedr. straffelov	Private straffeattester	Offentlige straffeattester	Sletningstidspunkt beregnes ud fra
Ubetinget straf	5 år	10 år	Prøvetids udløb eller dato for løsladelse
Foranstaltninger efter §§ 68-70	5 år	10 år	Endelig ophævelse af foranstaltningen
Betinget dom	3 år	10 år	Dato for endelig afgørelse
Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt	1 år	10 år	Dato for tiltalefrafaldets godkendelse i retten
Øvrige tiltalefrafald	2 år	10 år	Dato for endelig afgørelse
Bøde	2 år (1 år)	10 år	Afgørelsesdato

På private straffeattester står tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakter i eet år fra den dato, kontrakten er godkendt i retten. Også den første bøde står kun i 1 år fra afgørelsesdatoen, såfremt den unge var under 18 år ved sagens afgørelse. Til sammenligning vil en betinget dom stå på straffeattesten i tre år, mens et tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger fremgår af straffeattesten i to år fra afgørelsesdatoen.

² Det viser en rundspørge til forskellige arbejdsgivere foretaget af Det Kriminalpræventive Råd, 2001. Blandt andet er flere store supermarkeds-kæder spurgt om deres praksis i forhold til rekvirering af straffeattester i forbindelse med ansættelse af medarbejdere.

Før og nu

I modsætning til tidligere tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger bliver vilkårene i en ungdomskontrakt i højere grad konkretiseret og fastlagt forud for rettens godkendelse. Vilkårene bliver formuleret i samarbejde med den unge og forældrene. Begge parter skal skrive under på, at den unge vil opfylde vilkårene i ungdomskontrakten. Omvendt kan forældre og den unge vælge at sige nej tak.

I det tilfælde vil den unge f.eks. i stedet få et tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger eller den første betingede dom – afhængig af den kriminelle handlings karakter.

Det skal bemærkes, at det også er muligt at idømme unge *betingede domme med vilkår*, der svarer til de vilkår, som kan indgå i en ungdomskontrakt.

Målet med at inddrage den unge og forældrene i formuleringen af vilkårene i ungdomskontrakterne er at gøre den unge og dennes familie ansvarlige over for den unges fremtidige gøren og laden. Ikke kun forældrene, men også den unge bliver en selvstændig aftalepart, der selv skal skrive under på nogle nærmere definerede uddannelses- og fritidsmæssige aktiviteter, som han mener at kunne opfylde, og som fremstår som en del af kontraktens sociale vilkår.

På den ene side er tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakter en mildere sanktion, da den fremgår af straffeattesten i kortere tid. På den anden side bliver det næppe oplevet af de unge som en mildere sanktion i hverdagen, da de sociale myndigheder nu følger dem, støtter dem – og har tilsynet (kontrollen) med dem - i deres aktiviteter i hverdagen^{3*}.

Ungdomskontrakter er altså et forsøg på at give unge lovovertrædere en mærkbar sanktion, men samtidig også en ny chance for at komme ind i et andet og mere positivt udviklingsforløb, så de ikke bevæger sig ind på en løbebane med mere systematisk kriminalitet.

I Rigsadvokatens retningslinier for anvendelsen af ungdomskontrakter er det påpeget, at *tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakter skal erstatte tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforan-*

3* Jf. Lilli Zeuner: Normer i skred, SFI 90:12 samt kvalitative interviews med fire unge – som led i research til denne publikation.

staltninger netop for at sikre, at både de unge lovovertrædere og deres familier tager et større medansvar for, hvordan den unges tilværelse vil forme sig. Det forpligter de sig til ved at skrive under på kontrakten.

Effekten skal vurderes

Endnu er der ikke foretaget en vurdering af effekten af ungdomskontrakter, da det er en forholdsvis ny ordning. Derfor er der ingen sikker viden om, hvorvidt ungdomskontrakter er en brugbar metode til at hjælpe de unge ud af kriminalitet eller ej. Forskningschef Britta Kyvsgaard i Justitsministeriet har planlagt at gennemføre en effektevaluering af ordningen med ungdomskontrakter om et par år, når den har været anvendt i længere tid.

En tidligere undersøgelse^{4*} af tiltalefrafald til unge har vist, at halvdelen af de unge, der får et tiltalefrafald, ikke går videre i nye lovovertrædelser, mens den anden halvdel falder tilbage til kriminalitet igen. Af dem ender en lille hård kerne i mere systematisk kriminalitet med langvarige fængselsstraffe.

Op gennem 1980'erne diskuterede politikere, kriminologer og andre fagfolk i medierne, hvorvidt det forholdsvis store antal unge recidivister, der begik ny kriminalitet efter tiltalefrafald, skyldtes for stor blødsødenhed over for de unge lovovertrædere, eller om der lå helt andre årsager bag de unges gentagne kriminelle handlinger.

I en undersøgelse fra 1990 konkluderede daværende forskningsassistent Lilli Zeuner fra Socialforskningsinstituttet imidlertid, at den bedste metode til at hindre en tilfældig kriminalitet i at blive systematisk er at få den unge integreret i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet. Det vil sige, at jo mere de unge er beskæftiget med arbejde eller uddannelse, jo længere tid vil der gå, inden de foretager nye lovovertrædelser. Desuden påpegede undersøgelsen, at de unge – først og fremmest dem, der kun har en enkelt afgørelse bag sig - føler sig mindre stemplede, hvis de blot skal betale en bøde eller erstatning frem for, at de får tildelt en personlig rådgiver af de sociale myndigheder. En personlig rådgiver er ofte ét af ungdomskontraktens sociale vilkår.

Mens det især er de unge, som kun har en enkelt afgørelse bag sig, der kan føle sig stemplede ved at få en personlig rådgiver, oplever de

^{4*} Lilli Zeuner, Normer i Skred, SFI 90:12

unge, som er ude i mere systematisk kriminalitet, det derimod ikke som et problem at være under tilsyn. Hos dem er normerne allerede kommet i skred^{5*}. De har tilsyneladende brug for den voksenkontakt, som ofte tilbydes til den type unge i form af en fast kontaktperson. I hvert fald tyder de foreløbige tilbagemeldinger om kontaktpersonordningen på, at de unge har stor glæde af ordningen.

Nok har SFI undersøgelsen peget på, at de sociale foranstaltninger i højere grad end den kontante "afregning" kan medvirke til en øget stigmatisering ved den kriminelle karrieres start, fordi afvigerrollen risikerer at blive underbygget. Men der er mange andre – psykiske, sociale og samfundsmæssige - faktorer, der spiller ind på, hvorvidt en ung begår ny kriminalitet efter et tiltalefrafald.

1.2. Den kriminelle handling og ungdomskontrakten

Ungdomskontrakter er placeret i den milde ende af skalaen over sanktioner, som unge lovovertrædere kan få, når de begår en kriminel handling.

Af sanktioner kan bl.a. nævnes:

- Advarsel
- Bøde
- Tiltalefrafald uden særlige vilkår
- Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakter
- Tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger
- Betinget dom – med eller uden straffastsættelse samt med eller uden vilkår
- Ubetinget frihedsstraf

Advarsler og bøder bliver typisk anvendt over for unge, der har begået butikstyveri eller andre former for mindre alvorlig berigelseskriminalitet^{6*}.

Et tiltalefrafald uden særlige vilkår er en afgørelse for unge lovovertrædere, som personligt, socialt og arbejds- eller uddannelsesmæssigt er veltilpasset, fremgår det af Rigsadvokatens retningslinier. Får den unge et tiltalefrafald uden særlige vilkår, vil den unge som hovedregel få fastsat vilkår om at betale en bøde.

5* - do

6* Dvs. den berigelseskriminalitet, der er omfattet af straffelovens § 287, jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998.

Ungdomskontraktens målgruppe

Når politiet og kommunerne skal afgøre, om en ung lovovertræder er egnet til at få et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt, skal forudsætningerne være i orden i forhold til lovgivningen og de administrative forskrifter, der forholder sig til følgende seks fokus-felter:

1. Alder
2. Kriminalitetsmønster
3. Kriminalitetens art
4. Tilståelse
5. Forældrenes samtykke
6. Socialforvaltningens mulighed for at tilbyde foranstaltninger, som er egnede til at holde den unge ude af kriminalitet.

Ad 1. Ungdomskontrakter er kun tiltænkt *unge* lovovertrædere. Derfor skal den unge være *over 15 og under 18 år* for at komme i betragtning til denne afgørelse.

Ad 2. Ordningen er tiltænkt unge, som "*ikke er kommet ind i et mere fast kriminalitetsmønster*", som det fremgår af retningslinierne fra Rigsadvokaten⁷.

Man kan måske diskutere, hvornår en ung er kommet ind i et fast kriminalitetsmønster. Er man det, når man begår planlagte indbrud? Typisk vil politiet lade det være op til en konkret vurdering af, hvilke retslige afgørelser den unge tidligere har fået.

Ad 3. *Kriminalitetens art* er afgørende for, hvorvidt den unge kan få tilbudt en ungdomskontrakt. I Rigsadvokatens retningslinier er der fastlagt helt præcise kriterier for, hvilke typer kriminalitet der kan udløse et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt (se uddybende i kapitel 3.1. Politiets opgave).

I korte træk skal der være tale om berigelsesforbrydelser eller brugstyverier, der ikke kan afgøres med en bøde eller advarsel. En ungdomskontrakt skal altså ikke tilbydes unge, der har begået bagatelagtig kriminalitet, eksempelvis tyveri af en pakke tyggegummi fra et butikscenter.

I praksis vil en ungdomskontrakt typisk komme på tale, når det drejer sig om unge, der har begået indbrudstyveri eller andet tyveri,

⁷ Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998

visse hærværksforhold eller brugstyveri af cykler eller knallerter eller brugstyverier af biler uden samtidig forvoldelse af konkret fare for skade på personer eller ting.

Det er udelukket at anvende ungdomskontrakt til unge, der har begået vold, røveri, groft hærværk, narkokriminalitet eller kørt spiritus- og promillekørsel^{8*}.

Ad 4. En ungdomskontrakt bliver først aktuel, hvis den unge aflægger en *bestyrket tilståelse* i sagen. Det vil sige, at han skal afgive en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes af sagens øvrige oplysninger.

Har den unge ikke tilstået – eller nægter den unge at indgå en ungdomskontrakt – skal sagen søges afgjort med betinget dom eventuelt med vilkår om hjælpeforanstaltninger, fremgår det af Rigsadvokatens retningslinier^{9*}.

Ad 5. Forældrene skal give *samtykke* til, at den unge indgår en ungdomskontrakt. Såvel forældre som den unge skal skrive under på, at de vil opfylde kontraktens indhold, og kan altså også nægte at indgå en ungdomskontrakt.

Ad 6. Endelig *skal kommunens socialforvaltning kunne tilbyde den unge nogle formålstjenelige sociale foranstaltninger* for, at en ungdomskontrakt kan komme på tale. Normalt vil det være muligt at opstille vilkår til kontrakten om, at den unge fortsat passer sin skolegang eller sin læreplads samt eventuelt nogle fritidsaktiviteter. Der kan imidlertid opstå tilfælde, hvor kommunens socialrådgiver vurderer, at den unge ikke er egnet til at indgå en ungdomskontrakt. Det kan være, at socialrådgiveren kender den unge godt, og derfor sidder inde med en viden om, at den unge gang på gang bryder aftaler. Er det tilfældet, vil den unge ikke være egnet til at indgå en ungdomskontrakt, og så vil politiet i reglen undlade at fremsætte forslag om en ungdomskontrakt som en mulig afgørelse i sagen.

1.2.1. Tværsektorielt Samråd – for belastede unge

De udsatte og mest belastede unge er *ikke* omfattet af ordningen med ungdomskontrakter. De har typisk begået mere alvorlig krimi-

^{8*} Ved kørsel med en promille på 1, 2 eller derover er der tale om spirituskørsel. En dom for spirituskørsel medfører normalt en ubetinget frakendelse af kørekortet.

^{9*} Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998.

nalitet, eksempelvis med voldshandlinger indblandet, eller de har begået røveri, og så kan de ikke komme i betragtning til en ungdomskontrakt jævnfør ovenfor.

Alligevel er det muligt at forbedre indsatsen og iværksætte en særlig indsats, der skal forhindre de mere belastede unge i fremtidig kriminalitet. Det skal blot foregå i et andet regi, men procedurene med at inddrage de unge og få forældrenes samtykke til en særlig indsats over for de unge er nøjagtig de samme som ved ungdomskontrakter. Dét andet regi - til gavn for de mere belastede og kriminalitetstruede unge - er en organisatorisk nyskabelse – kaldet *Tværsektorielle Samråd*¹⁰. Det er et lokalt organ, der har til opgave at vurdere behovet for at iværksætte en kriminalpræventiv indsats over for de mere kriminalitetstruede og belastede unge for at forhindre dem i at begå gentagen kriminalitet i fremtiden. Samrådet skal ikke udføre kriminalpræventivt arbejde i traditionel forstand, men skal derimod iværksætte en mere recidivpræventiv indsats med *behandlende karakter* over for den enkelte unge.

1.3. Samarbejdet mellem myndighederne

I de senere år er der fra de centrale myndigheders side lagt op til, at kommuner og politi skal indgå i et tættere samarbejde på stadig flere forskellige områder. Indførelsen af ungdomskontrakten er en understregning af det nødvendige samarbejde mellem de to parter. Den optimale behandling af en sag, som afgøres med en ungdomskontrakt, er således betinget af et tæt og velfungerende samspil mellem det sociale og det retslige system.

Et centralt aspekt i et godt samarbejde mellem politi og kommunale myndigheder er, at de to myndigheder *taler sammen – formelt såvel som uformelt* - så medarbejderne på sagsbehandlerniveau (og ikke kun topcheferne) i de to organisationer får indsigt i hinandens kulturer, lovgrundlag og fagligheder, som er meget forskellige. Indsigt i og respekt for hinandens faglighed er afgørende for et godt samarbejde.

SSP-samarbejdet¹¹ mellem kommuner og politi er et godt forum for udveksling af erfaringer, som kan bidrage til en øget forståelse for

¹⁰ Det Tværsektorielle Samråd – en organisatorisk indsats over for kriminelle unge - af Grete Korremann, AKF, 1999. Nærmere oplysninger kan eventuelt indhentes hos Det Kriminalpræventive Råd, da bogen er udsolgt fra forlaget.

¹¹ "SSP-samarbejdet" er et samarbejde mellem socialforvaltning, skole og politi. I de fleste kommuner er der indført et formaliseret samarbejde mellem de tre parter til forebyggelse af kriminalitet blandt børn og unge.

hinandens arbejdsformer. Andre steder er det mere uformelle kontakter på tværs af organisationerne, der bærer det gode samarbejde. I et godt samarbejde mellem de to myndigheder er det også afgørende, at den enkelte myndigheds medarbejdere kender deres del af opgaven – og lovgrundlaget - i forbindelse med udarbejdelse af en ungdomskontrakt.

Desuden kan det være en god ide at *udpege faste kontaktpersoner*, der har ungdomskontrakter som arbejdsområde, såvel hos politiet og anklagemyndigheden som hos kommunen. Når arbejdet med ungdomskontrakter bliver koncentreret på få hænder i organisationen, sikrer man, at den enkelte medarbejder får større erfaring og specialiseret viden om at udarbejde ungdomskontrakter.

Samarbejdet kan fremmes

For at undgå vanskeligheder i samarbejdet kan det være en god ide, at politiet, anklagemyndigheden og kommunerne i fællesskab udarbejder nogle procedurer, der – gerne skriftligt - fastlægger, hvordan samarbejdet skal foregå.^{12*}

Herunder kan det komme på tale at fastlægge en målsætning om en maksimal sagsbehandlingstid hos den enkelte myndighed. Interviews med flere unge har understreget, at netop uvished og ventetid på en afgørelse føles meget ubehagelig. De unge efterlyser en afgørelse, så de kan se fremad og planlægge deres fremtid.

Samtidig er det en god ide at aftale regelmæssige evalueringer, hvor de lokale myndigheder mødes og drøfter samarbejdet om ungdomskontrakter, og om der er procedurer, der eventuelt skal ændres til fordel for et bedre samarbejde.

Endelig har nogle politikredse i samarbejde med kommunerne fået udarbejdet standardforespørgsler (se bilag) og standardkontrakter, så der ikke opstår uklarhed om indholdet af samarbejdet.

1.4. Ungdomskriminalitet, tiltalefrafald og ungdomskontrakt

Statistikken over unges kriminalitet op gennem 1990'erne viser et markant fald i nogle af de kriminalitetstyper, der normalt giver anledning til en ungdomskontrakt. Eksempelvis ligger indbrudstyveri

^{12*} 78 % af politikredsene angiver selv, at de har en intern administrativ procedure i forbindelse med oprettelse, indgåelse og opfølgning af ungdomskontrakter, viser "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", Det Kriminalpræventive Råd, 2001.

nu på en tredjedel af niveauet i begyndelsen af årtiet^{13*}.

Nok stiger unges butikstyverier op gennem halvfemserne, men der er en svagt faldende tendens mod slutningen af årtiet, mens andre tyverier^{14*} – det kan være unges tyveri fra arbejdspladsen – falder en del. Endelig er brugstyverier af knallerter og cykler næsten halveret i antal fra 1990 til 1999.

Til gengæld er den grovere kriminalitet – røverier og grovere vold – blandt unge steget, viser nedenstående statistik:

Som det fremgår af nedenstående statistik udgør tyverier – herun-

Tabel 2.

Strafferetlige sanktioner for 15-17 årige fordelt efter kriminalitetens art og år^{15*}

	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
Simpel vold	208	207	207	292	364	372	309	308	311	334
Alvorlig vold	25	17	19	31	40	49	54	46	34	51
Særlig alvorlig vold	2	1	0	0	3	0	0	2	0	0
Sædelighedsforbrydelser - heraf voldtægt	13 2	18 1	21 2	22 2	19 3	34 9	19 0	28 3	19 5	28 6
Røveri	72	86	61	58	70	86	87	112	110	113
Hærværk	371	362	364	442	438	460	427	378	475	379
Indbrud i forretninger	611	477	471	338	351	310	280	260	181	173
Indbrud i beboelser	157	153	140	93	92	108	105	111	88	82
Indbrud i ubeboede bebyggelser	99	86	94	83	91	94	66	63	53	42
Butikstyveri	458	650	1217	1294	1335	1320	1315	1282	1371	1210
Andre tyverier ^{16*}	657	591	636	619	517	560	530	505	473	453
Brugstyveri af knallert, cykel m.v.	505	466	479	412	528	550	462	298	318	277
Brugstyveri af indreg. køretøj	355	259	284	311	333	394	359	405	341	365

Statistikken viser antallet af strafferetlige afgørelser på udvalgte – de mest udbredte – kriminalitetstyper begået af 15-17 årige op gennem 1990'erne. Som nævnt er der tale om et markant fald i antallet af unges indbrudstyverier og brugstyverier af knallerter og cykler. Til gengæld er røverier og grovere voldshandlinger steget i antal. Når det gælder vold, udgør den simple vold langt hovedparten af unges voldshandlinger. Stigningen kan hænge sammen med, at flere unge anmelder det til politiet, hvis de er blevet slået under et slagsmål med jævnaldrende.

^{13*} 48 % af ungdomskontrakter bliver givet til unge, der har begået indbrud, jf. Britta Kyvsgaards undersøgelse af ungdomskontrakter indgået i 1. halvdel af 1999, mens 34 % af ungdomskontrakterne blev givet til unge, der havde begået andre former for tyveri

^{14*} Ud over indbrudstyverier er det især "andre tyverier", der oftest udløser tiltalefrafald til unge.

^{15*} Kilde: Statistik fra Kriminalstatistikken suppleret med tabel fra rapport (fortættets side 17)

der blandt andet indbruds-, butiks- og brugstyverier - stadig hovedparten af ungdomskriminaliteten blandt de 15-17 årige, og ungdomskontrakter bliver især anvendt til unge, der begår tyverier^{17*}.

Spørgsmålet er, om det er muligt at øge anvendelsen af ungdomskontrakter?

Der findes ingen sikre beregninger på, hvor stor den potentielle målgruppe for ungdomskontrakter er. En sammentælling af tiltalefrafald til unge viser, at mange 15-17 årige unge, der har begået tyveri, fortsat får tiltalefrafald uden ungdomskontrakt, således blev der i 1999 givet i alt 361 tiltalefrafald for tyveri^{18*}. Det har ikke været muligt at undersøge, hvor mange af dem, der eventuelt kunne være kommet i betragtning til en ungdomskontrakt. Men det er en kendsgerning, at kun 163 unge fik en ungdomskontrakt det år. I alt fik 482 unge tiltalefrafald samme år.

Med andre ord udgør antallet af ungdomskontrakter under halvdelen af samtlige tiltalefrafald til unge.

Der kan være flere forklaringer på, at ungdomskontrakter ikke udgør en større del af det samlede antal tiltalefrafald. En af dem er, at ordningen er så ny, at ikke alle politikredse og kommuner er opmærksomme på muligheden, og derfor ikke tilbyder den til de unge, der falder inden for målgruppen.

En anden forklaring kan være, at den stigende polarisering af ungdomskriminaliteten også har betydning for anvendelsen af ungdomskontrakter. Når udviklingen i ungdomskriminalitet er sådan, at flere og flere unge slet ikke begår kriminalitet^{19*}, mens et

om Ungdomskriminalitet, Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet, januar 2001. Det hører med til billedet, at antallet af 15-17 årige i Danmark er faldet fra 220.000 i 1990 til ca. 165.000 i 1999. Dvs. et fald på 25 %. Det er ikke på baggrund af ovenstående tabeloplysninger muligt at angive antal strafferetlige afgørelser pr. befolkningsenhed, da tallene vedrører afgørelser og ikke personer. Vurderet på baggrund af andre statistiske oplysninger, må antallet af afgørelser skønnes at ligge 15-20 procent højere end antallet af personer, der har fået en afgørelse.

^{16*} Herunder tyveri fra bil og båd, begået af 15 til 17 årige.

^{17*} Britta Kyvsgaards undersøgelse af ungdomskontrakter givet til unge i 1. halvdel af 1999 viste således, at 87 % (71 ud af 82) af alle ungdomskontrakter blev givet på grund af henholdsvis tyveri (34%), indbrudstyveri (48 %) og brugstyveri (5 %).

^{18*} Jf. en sammentælling af tiltalefrafald til unge (15-17 årige), der har begået henholdsvis indbrud, butikstyveri, andre tyverier og brugstyverier. Kriminalstatistikens tabel 3.18 "Tiltalefrafald fordelt efter overtrædelsens art og alder, 1999".

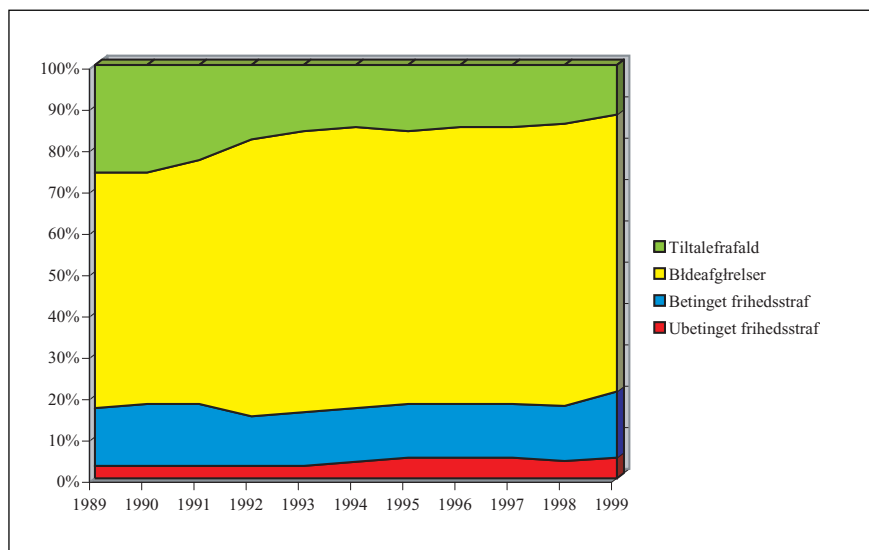
^{19*} Ungdomskriminaliteten er samlet set faldet de seneste årtier. Allerede op gennem 80'erne faldt antallet af strafferetlige afgørelser blandt unge mellem 15 og 19 år med en femtedel, jf. Britta Kyvsgaards artikel i Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, oktober 1998. Efter en lille stigning i begyndelsen af 90'erne, faldt kriminaliteten blandt unge igen til et lavere niveau, der i 1999 er det hidtil laveste niveau i årtiet, jf. Kriminalstatistikken.

fåtal af unge fortsat begår alvorligere og gentagen kriminalitet, bliver målgruppen for ungdomskontrakter tilsvarende mindre, fordi ungdomskontrakter netop ikke kan tilbydes unge, der er inde ”i et fast kriminalitetsmønster”, som det hedder i Rigsadvokatens retningslinier for anvendelse af ungdomskontrakter.

Færre unge får tiltalefrafald

Udviklingen har vist, at færre 15-17 årige unge i det hele taget får tiltalefrafald i dag til sammenligning med tidligere. Faldet i anvendelsen af tiltalefrafald over for unge har været markant set over de sidste to årtier: Mens tiltalefrafald udgjorde 40 procent af de afgørelser, der i 1980 blev truffet over for aldersgruppen, udgjorde tiltalefrafald kun 12 procent af straffelovsafgørelser til aldersgruppen i 1999. Alene de sidste ti år er antallet af tiltalefrafald til unge mere end halveret – fra 1042 tiltalefrafald (26 % af alle afgørelser) i 1989 mod 482 tiltalefrafald (12 %) i 1999, som det fremgår af nedenstående diagram.

Tabel 3: Fordeling af straffelovsafgørelser blandt 15-17 årige:^{20*}

Andelen af tiltalefrafald til unge 15-17 årige er mere end halveret de sidste ti år. Til gengæld er bødernes andel steget, og andelen af frihedsstraffe til unge er også (svagt) stigende.

^{20*} Kilde: Egen bearbejdning af Afgørelsesstatistikken over straffelovsovertrædelser, fordelt efter afgørelsestype og alder, Danmarks Statistiks Kriminalstatistik fra 1989-99.

Tilsvarende steg bødernes andel i samme periode fra 57 til 67 procent. Samtidig er andelen af frihedsstraffe – betingede og ubetingede tilsammen – steget de sidste ti år, fra 17 til 21 procent. Til sammenligning udgjorde andelen af frihedsstraffe kun 10 procent af de strafferetslige afgørelser til unge i 1980.

Opsummering

Afsluttende må det konstateres, at færre unge får tiltalefrafald i dag end tidligere. Til gengæld bliver langt hovedparten af de unge idømt en bøde for deres lovovertrædelser, og en stigende men dog lille gruppe unge bliver idømt frihedsstraf.

Når retssystemet i stigende grad tildeler 15-17 årige unge færre tiltalefrafald og flere frihedsstraffe, kan en del af forklaringen være, at de unge begår grovere kriminalitet i dag i forhold til tidligere. Forklaringen kan også være, at retspraksis er skærpet, og at anklagemyndigheden i dag er mindre tilbøjelig til at frafalde tiltalen mod unge i modsætning til tidligere. Unge får ikke længere gentagne tiltalefrafald, som det førhen var tilfældet.

Faktum er, at en større andel af de unge lovovertrædere de senere år er blevet idømt frihedsstraf. Til gengæld går tendensen i den modsatte retning for næsten alle andre aldersgrupper, for hvem antallet af frihedsstraffe som helhed er faldende^{21*}.

^{21*} Kriminalstatistikken 1999, oversigtstabel 1.7: "Dom til frihedsstraf pr. 100.000 indbyggere 1989-1999". Dog er der en svag stigning i antallet af frihedsstraffe for de over 50 årige.

2. Ungdomskontrakter i ord og tal

2.1. Udbredelse af ungdomskontrakter

Ungdomskontrakter bliver i stigende grad anvendt som sanktion over for 15-17 årige unge, men den nye sanktionsform har endnu ikke helt erstattet de tidligere tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger, selv om det oprindeligt var hensigten.^{22*}

Det fremgår således af nedenstående tabel 4, at anvendelsen af ungdomskontrakter udgjorde 39 % af alle tiltalefrafald i 1999, mens brugen af ungdomskontrakter var steget til 46 % af alle tiltalefrafald i 2000.

Tabel 4. Tiltalefrafald fordelt efter vilkårets art i 1999 og 2000^{23*}

	1999	1999	2000	2000
	Antal	Procent	Antal	Procent
Vilkår om ungdomskontrakt	163	39 %	180	46 %
Vilkår om hjælpeforanstaltning	84	20 %	51	3 %
Uden særlige vilkår	168	41 %	164	41 %
I alt	415	100 %	395	100 %

Samlet set falder antallet af tiltalefrafald til unge en smule fra 1999 til år 2000 – en tendens, der ligger i tråd med udviklingen i brugen af tiltalefrafald de sidste tyve år. I 1999 blev der indgået 163 ungdomskontrakter, mens tallet steg en lille smule – til 180 – i 2000. Antallet af tiltalefrafald uden særlige vilkår er uændret, men der er blevet givet en smule færre tiltalefrafald med vilkår om særlige hjælpeforanstaltninger i 2000 end i 1999.

Da ordningen blev indført i sommeren 1998 blev det som nævnt henstillet^{24*}, at tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger kun "undtagelsesvis" bør anvendes. Men tabel 3 viser, at mere end hvert tiende tiltalefrafald – 13 % - stadig havde vilkår om særlige hjælpeforanstaltninger i år 2000.

^{22*} Jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998.

^{23*} Kilde: Kriminalregistrets særligt udarbejdede statistik om ungdomskontrakter.

^{24*} Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998: "Tiltalefrafald uden ungdomskontrakt, men med vilkår om hjælpeforanstaltninger efter lov om social service, anvendes kun undtagelsesvis efter indstilling fra de sociale myndigheder. Sådanne tiltalefrafald anføres på straffeattesten i 2 år".

Det tyder dog ikke på, at tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger bliver brugt i stedet for tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. I hvert fald er der ingen af de syv politikredse, som endnu ikke har anvendt ungdomskontrakter, der udelukkende anvender tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger. De anvender i højere grad tiltalefrafald uden særlige vilkår. Netop den sanktion er beregnet til "unge, der såvel personligt, socialt, arbejds- eller uddannelsesmæssigt er veltilpasset"^{25*}.

Ordningen med ungdomskontrakter bliver også geografisk mere og mere udbredt. Mens 16 politikredse i 1999 slet ikke anvendte ungdomskontrakt, er det kun 12 politikredse i år 2000. Heraf er det som nævnt kun syv politikredse, der hverken i 1999 eller i 2000 har anvendt ungdomskontrakt som sanktion mod 15-17 årige unge^{26*}.

2.2. Hvem får ungdomskontrakt i praksis?

Det er især drenge på 15 og 16 år, der får tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Det hænger sammen med, at der er flest drenge, som begår kriminelle handlinger. Kun cirka hver tiende af alle ungdomskontrakter – 11 % - blev sidste år tildelt en pige, mens de resterende – 89 % - gik til drenge.

Tabel 5. Tiltalefrafald fordelt efter vilkårets art og lovovertræderens køn i år 2000.^{27*}

	Vilkår om ungdomskontrakt	Vilkår om hjælpeforanstaltning	Uden særlige vilkår	I alt
Drenge	89 %	92 %	88 %	89 %
Piger	11 %	8 %	12 %	11 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %
<i>Antal</i>	<i>180</i>	<i>51</i>	<i>164</i>	<i>395</i>

Kun 20 piger fik en ungdomskontrakt sidste år, mens 160 drenge fik ungdomskontrakt.

I modsætning til tidligere er der ikke længere tale om en kønsmæssig skævvridning i tildelingen af tiltalefrafald. I hvert fald får piger

^{25*} Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998.

^{26*} Kilde: Kriminalregistrets særligt udarbejdede statistik om ungdomskontrakter, fordelt på politikredse i 1999 og 2000.

^{27*} - do -

ikke forholdsvis flere tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger end drenge, som det var tilfældet i 1999^{28*}.

Alder

Næsten ni ud af ti unge – 87 % - på ungdomskontrakt er enten 15 eller 16 år. Selv om det lovgivningsmæssigt er muligt at give ungdomskontrakt til unge på 17 år, viser praksis, at kun en ganske lille del af ungdomskontrakterne går til 17-årige^{29*}. Det kan hænge sammen med, at de kriminalitetsmæssigt ikke falder inden for målgruppen eller har for lang en kriminel karriere bag sig til at kunne komme i betragtning til en ungdomskontrakt. Men det kan også skyldes, at myndighederne er tøvende over for at iværksætte en ungdomskontrakt over for unge, der er tæt på at blive 18 år, fordi unge over 18 år falder uden for ungdomskontraktens målgruppe. (Se uddybning i afsnit 3.4. "Støtte ud over det 18. år".)

Tabel 6. Tiltalefrafald fordelt efter vilkårets art og lovovertræderens alder i 2000.^{30*}

	Vilkår om ungdomskontrakt	Vilkår om hjælpeforanstaltninger	Uden særlige vilkår	I alt
15 år	43 %	53 %	42 %	44 %
16 år	44 %	35 %	34 %	38 %
17 år	13 %	12 %	24 %	18 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100%
<i>Antal</i>	<i>180</i>	<i>51</i>	<i>164</i>	<i>395</i>

Næsten ni ud af ti unge på ungdomskontrakt er enten 15 eller 16 år. Kun 13 procent er 17 år^{31*}.

Kriminalitetens art

I praksis anvendes ungdomskontrakter især over for unge, der har begået 1. gangs – eller et af de første tilfælde af – tyveri.

^{28*} Jf. forskningschef Britta Kyvsgaards undersøgelse af ungdomskontrakter i 1. halvdel af 1999.

^{29*} Kriminalregistret har udarbejdet en særlig statistik over unges tiltalefrafald til denne publikation. Den viser, at kun 13% af ungdomskontrakterne i 2000 gik til 17-årige. I første halvdel af 1999 var det tilsvarende tal endnu lavere, jf. undersøgelsen foretaget af Justitsministeriets forskningschef Britta Kyvsgaard.

^{30*} Kilde: Kriminalregistrets særligt udarbejdede statistik om ungdomskontrakter, fordelt på politikredse i 1999 og 2000.

^{31*} Den unges alder er opgjort på afgørelsestidspunktet for tiltalefrafaldet.

Fire ud af fem unge på ungdomskontrakt har begået tyveri (34 %) eller indbrudstyveri (48%)^{32*}. Nogle få har begået hærværk (6 %), og lidt færre unge på ungdomskontrakt har begået brugstyveri (5%), eksempelvis af knallerter, cykler eller en bil.

I Rigsadvokatens retningslinier er det præciseret, hvilke typer kriminalitet der kan udløse en ungdomskontrakt. Det drejer sig især om berigelses- og brugstyverier, som ikke kan afgøres med bøde. (se afsnit 3.1. Politiets opgave)

2.3. De sociale vilkår i ungdomskontrakter

En optælling af de sociale vilkårs indhold i 82 ungdomskontrakter indgået i første halvdel af 1999 viser, at et stort flertal af ungdomskontrakter *indeholder aftaler om den unges skolegang* – herunder kost- eller efterskole – og/eller erhvervsuddannelse^{33*}. Nogle af aftalerne vedrører både den aktuelle skolegang og den kommende erhvervsuddannelse. Dermed får ungdomskontrakten i høj grad karakter af at være en handleplan – også for den unges fremtid.

Overraskende er det måske, at næsten hver femte ungdomskontrakt indeholder en aftale om, at den unge tager ophold - eller følger et forløb - på en kost- eller efterskole, mens næsten hver ottende ungdomskontrakt indeholder en aftale om, at den unge tager ophold et andet sted uden for hjemmet.

Enkelte ungdomskontrakter indeholder også nogle mere diffuse og svært målbare vilkår som for eksempel, at den unge skal forbedre sit forhold til omgivelserne. Andre kontrakter indfører vilkår om, at den unge skal huske aftaler, holde sig fra narkotika, holde sig fra medsigtede eller kammerater i et kriminelt miljø. Enkelte større kommuner har stillet som vilkår i ungdomskontrakten, at den unge forpligter sig til at deltage i særlige kommunale projekter, der er relevante for den unge^{34*}.

Personlig rådgiver eller fast kontaktperson

I fire ud af fem ungdomskontrakter^{35*} forekommer der et vilkår om at knytte en personlig rådgiver – eller fast kontaktperson - til den

^{32*} Kilde: Forskningschef Britta Kyvsgaards undersøgelse af ungdomskontrakter, refereret i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 2/2000.

^{33*} 71 ud af 82 ungdomskontrakter fra 1. halvdel af 1999 indeholdt aftale om den unges skolegang og/eller erhvervsuddannelse, jf. note 32.

^{34*} "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", Det Kriminalpræventive Råd, 2001.

unge i den periode, ungdomskontrakten er gældende.

En personlig rådgivers opgave er at vejlede og rådgive om en række *praktiske* forhold, fx vedrørende den unges arbejde eller uddannelse. Den personlige rådgivers funktion er således begrænset til nogle konkrete områder, hvor den unge har brug for støtte til at komme videre.

Den faste kontaktpersons opgaver er bredere end den personlige rådgivers. Kontaktpersoner anvendes i situationer, hvor den unge har brug for en fast voksenkontakt, som hans familie ikke anses at kunne opfylde. Kontaktpersonen har til opgave at yde støtte på det *nære personlige plan* ved at være til rådighed, når den unge har brug for en voksen til at læsse bekymringer over på, tale med, blive opmuntret af, og som samtidig kan stille krav til og korrigere eller om nødvendigt stoppe den unge, hvis han udviser uacceptabel adfærd. I modsætning til en personlig rådgiver skal kontaktpersonen således forholde sig til den unges totale situation på linje med, hvad der normalt ville være forældrenes opgave.

Fritidsaktiviteter

I næsten halvdelen af ungdomskontrakterne er der også aftaler om, at de unge skal (vedblive med at) følge en bestemt sportsaktivitet i forsøg på at fastholde den unge i ikke-kriminelle aktiviteter.

Når så mange unge får et vilkår om, at de skal gå til en fritidsaktivitet, er det for at sikre, at den unge er beskæftiget med noget, der kan fremme en positiv udvikling hos den unge.

2.4. Tilbagefald til kriminalitet - brud på kontrakten

Der findes ingen landsdækkende tal for, hvor mange ungdomskontrakter der er blevet brudt på grund af ny kriminalitet i prøvetiden. Den såkaldte recidivprocent på ungdomskontrakter er ikke gjort op på landsplan. Og for den sags skyld findes der heller ingen tal for, hvor mange unge der har brudt kontraktens sociale vilkår. Da ungdomskontrakter er knyttet til tiltalefrafald, kan det imidlertid være relevant at se på recidivprocenten blandt unge, der har fået tiltalefrafald. En undersøgelse fra starten af 90'erne viste, at mere end hver anden – 58 procent – af de unge med tiltalefrafald begik ny kriminalitet – recidiverede – i løbet af tre år.

^{35*} Undersøgelse af ungdomskontrakter, foretaget af Justitsministeriets forskningschef Britta Kyvsgaard. Undersøgelsen belyser ungdomskontrakter indgået i 1. halvdel af 1999.

Det er for tidligt at sige, om den mere koncentrerede sociale indsats i forbindelse med de sociale vilkår i en ungdomskontrakt bærer frugt i form af færre recidivister, da ordningen om ungdomskontrakter er forholdsvis ny.

Et par stikprøver hos nogle få politikredse giver måske et fingerpeg om, hvordan recidivprocenten tegner sig. I hvert fald ser det ud til, at nogle politikredse – blandt andet i provinsen – har en lav recidivprocent blandt unge på ungdomskontrakt, mens en af landets større politikredse i nærheden af hovedstaden har en højere recidivprocent. Således har kun to ud af 20 unge på ungdomskontrakt³⁶ i Herning Politikreds begået ny kriminalitet, siden ordningen blev indført i sommeren 1998, mens en opgørelse over recidivister blandt unge på ungdomskontrakt i Glostrup Politikreds³⁷ viser, at *hver anden - 10 ud af 19 – har haft tilbagefald til ny kriminalitet her.*

Det er endnu for tidligt at opgøre recidivprocenten på ungdomskontrakter på landsplan, og opgørelsen fra Glostrup kan ikke i sig selv danne grundlag for antagelser om ungdomskontrakters recidivforebyggende effekt.

³⁶ Cirka halvdelen af de 20 ungdomskontrakter i Herning Politikreds er dog indgået i slutningen af 2000 og begyndelsen af 2001, så det er for tidligt at gøre recidivprocenten for Herning Politikreds endeligt op.

³⁷ Når det gælder befolkningstallet er Glostrup politikreds den sjette største med 162.698 indbyggere pr. 1.1. 1999. København er størst, dernæst Århus, Odense, Ålborg og Roskilde politikreds.

3. En ungdomskontrakt bliver til

Kapitlet giver forslag til, hvordan myndighederne – politiet og kommunernes socialforvaltninger – kan behandle unge lovovertrædere, der kan få deres sag afgjort med tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt.

Det væsentligste lovgrundlag³⁸ vil blive trukket frem for såvel politiets som kommunens arbejde. I kapitlet vil det også fremgå, hvilke forpligtelser og hvilket ansvar forældrene og den unge har i det efterfølgende forløb.

3.1. Politiets opgave

Når en 15-17 årig anholdes i anledning af en lovovertrædelse, vil politiet ofte – hvis der i øvrigt er grundlag for det – tage den pågældende med på stationen til nærmere afhøring. Inden selve afhøringen kontakter politiet den unges hjemkommune og beder en repræsentant fra socialforvaltningen være til stede ved afhøringen af den unge. I samtalen med politiet vil socialrådgiveren sikre sig, at forældrene er underrettet om afhøringen af den unge.

Er den unge af anden etnisk baggrund end dansk og har brug for tolk, tilkalder politiet en tolk til afhøringen. Beskikkelse af forsvarer til den unge sker i henhold til retsplejelovens regler.

I sager om 15-17 åriges lovovertrædelser er det i første omgang politiet, der skal vurdere, om kriminaliteten er af en sådan karakter, at den unge kan få sin sag afgjort med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt.

³⁸ Retningslinierne for politiets behandling af ungdomskontrakter tager udgangspunkt i retsplejelovens § 722 jf. bekendtgørelse nr. 816 af 29. august 2000 om statsadvokaternes og politimestrenes adgang til at frafalde påtale. Endvidere fremgår det af bekendtgørelse nr. 786 af 21. 9. 1992 om underretning af kommunalbestyrelsen om afhøringer af sigtede under 18 år, hvad politiets forpligtelser er, når de skal afhøre unge. Retningslinierne for politiets behandling af ungdomskontrakter står primært beskrevet i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7 og 9 fra 1998 (i teksten kaldet: RM nr. 7 eller 9/1998) og i Rigsadvokaten Informerer nr. 9 fra 1998 (RI nr. 9/1998). Retningslinierne for kommunernes behandling af sager vedrørende ungdomskontrakter fremgår af følgende regelgrundlag: Lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring, Socialministeriets vejledning nr. 119 af 3. juli 1998 om ungdomskontrakter samt Socialministeriets vejledning nr. 208 af 19. december 2000 om særlig støtte til børn og unge.

Som det fremgår af Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998 kan ungdomskontrakter især tilbydes 15-17 årige, der ikke er kommet ind i et mere fast kriminalitetsmønster. Det vil sige unge, som tidligere skulle have tiltalefrafald med vilkår om tilsyn af de sociale myndigheder m.v. eller eventuelt den første betingede dom.

Forudsætningen for, at en ungdomskontrakt kan komme på tale, er (jf. RM nr. 7/1998), at:

- *den unge er fyldt 15 år og under 18 år på gerningstidspunktet, og at*
- *den unge har aflagt en underbygget/bestyrket tilståelse*

Men også den kriminelle handlingens karakter er afgørende for, om sagen kan afgøres med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt.

Ifølge RM nr. 7/1998 er praksis som følger:

"Kan en sag, der i det væsentlige vedrører berigelseskriminalitet og brugstyverier, ikke afgøres med bøde, søges sagen afgjort med et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt."

Videre hedder det i RM nr. 7/1998:

"der vil således typisk være tale om unge, der har begået indbrudstyveri eller andet tyveri, visse hærværksforhold eller brugstyveri af cykler eller knallerter eller helt enkeltstående brugstyverier af biler uden samtidig forvoldelse af konkret fare for skade på personer eller ting."

En ungdomskontrakt kan ikke komme på tale, hvis den unge har begået røveri, vold, groft hærværk eller narkotika-kriminalitet. Heller ikke unge, der har været involveret i spiritus- og promillekørsel kan få en ungdomskontrakt.

Som nævnt er det afgørende, at den unge har aflagt en bestyrket tilståelse for, at en ungdomskontrakt overhovedet kan blive aktuel. Heri ligger, at den unges tilståelse sammenholdt med sagens øvrige omstændigheder sandsynliggør, at han er gerningsmanden.

Tyder det på, at sagens kriminelle indhold egner sig til et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt, og har den 15-17 årige unge i øvrigt aflagt en bestyrket tilståelse, orienterer politiet under afhøringen – eller så tidligt som muligt - den unge og forældrene om muligheden for, at sagen kan afgøres med tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Den unge må dog ikke få løfte om det, da efterforskningen kan vise, at ungdomskontrakt alligevel ikke er mulig.

Parallel sagsbehandling

I sager, der kan afgøres med ungdomskontrakt, er det vigtigt, at politiet inddrager kommunen i sagen så tidligt som muligt, og helst inden efterforskningen er afsluttet, så politiet og kommunerne kan behandle sagerne tidsmæssigt parallelt.

Nogle politikredse³⁹ har gjort det til praksis at inddrage kommunen i sagen allerede:

- så snart sigtedes stilling til de rejste sigtelser er fastlagt
- når politiet har overblik over sagens omfang
- inden erstatningskravet er gjort op

Kort og godt: Så snart politiet har overblik over sagen, sender politiet en meddelelse om sagen til socialforvaltningen i den unges bopælskommune, der bliver bedt om at vurdere, om den unge er egnet til ungdomskontrakt - og i givet fald hvilke sociale vilkår, kommunen mener, skal indgå i et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt.

Nogle kommuner⁴⁰ har udpeget en kontaktperson, der er vant til at tage sig af sager om ungdomskontrakter. I det tilfælde stiles politiets brev til den kontaktperson, så sagen hurtigst muligt når frem til rette sagsbehandler i socialforvaltningen.

Der findes en fortrykt formular, som kan anvendes til kommunen.

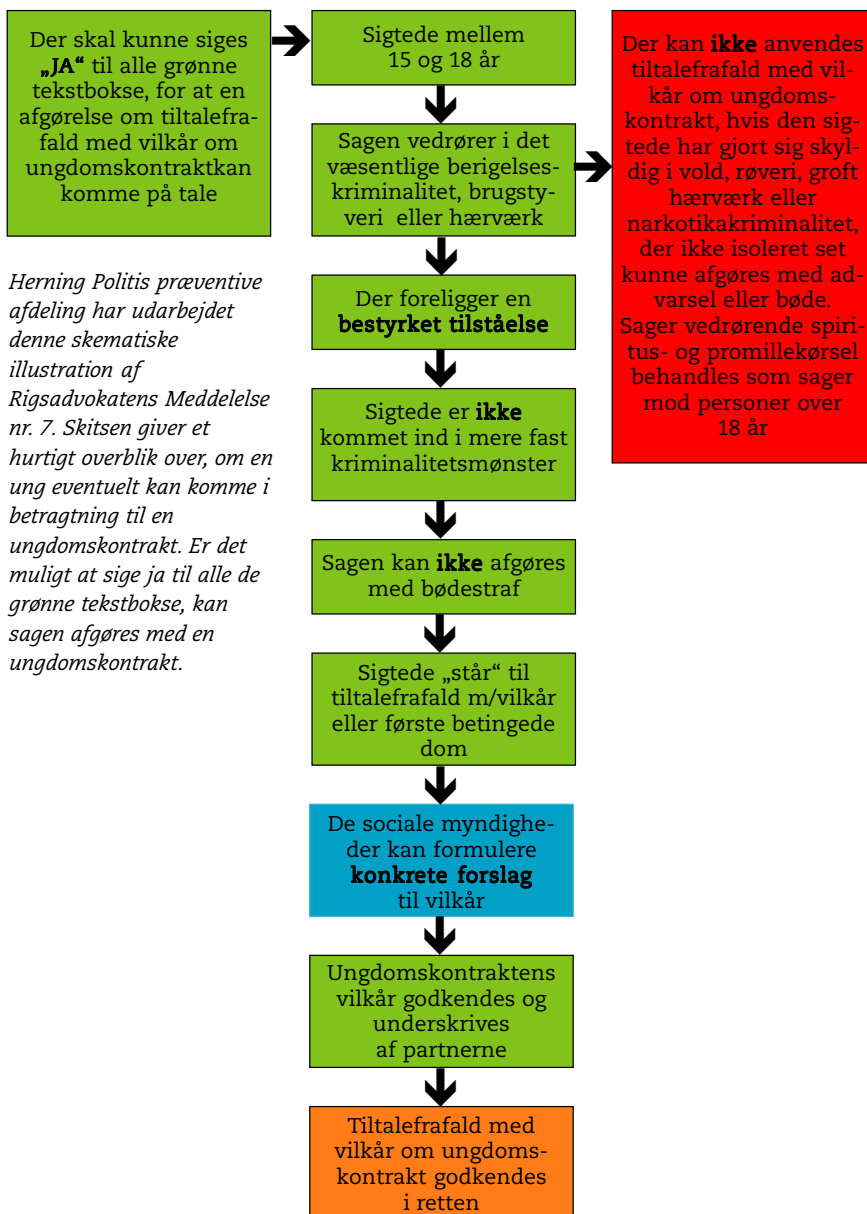
Der findes (i RI nr. 9/1998) ligeledes en fortrykt blanket med forslag til formulering af en ungdomskontrakt, men der er også andre muligheder, som er mere pædagogisk formuleret over for den unge (Se afsnit 3.3. om "Ungdomskontraktens udformning").

³⁹ Jf. "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredse" fra Det Kriminalpræventive Råd, 2001, samt egne interviews med tre politiassistenter, en kriminalkommissær, to politiassessorer og souschef i Det Kriminalpræventive Råd, Birgit Sommer.

⁴⁰ Jf. interviews med fire kommunale sagsbehandlere fra socialforvaltningen.

Betingelser for anvendelse af tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt

Præventiv afdeling ved Herning Politi
Revideret 20. april 2001

Vilkår fastsat af politiet

Ofte vil politiet først indføre sine vilkår i ungdomskontrakten, når kommunen har fastlagt de sociale foranstaltninger, som kommunen påtænker at iværksætte over for den unge.

Kommunen har ofte vedlagt en kort udtalelse om den unges personlige forhold, som indgår i politiets overvejelse om, hvorvidt sagen kan afgøres som tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt eller ej.

Men hvilke vilkår kan politiet stille til unge på ungdomskontrakt?

Det fremgår af retningslinierne (RM nr. 7/1998), at politiet altid fastsætter vilkår om en kriminalitetsfri periode – også kaldet straffriandel i en prøvetid - og eventuelt erstatning og konfiskation.

"En ungdomskontrakt skal altid gøres betinget af straffriandel i prøvetiden. Prøvetiden fastsættes i reglen til et år".

Det betyder, at tiltalefrafaldet gøres betinget af, at den unge ikke begår ny kriminalitet inden for det næste år fra den dato, ungdomskontrakten bliver godkendt af retten.

Desuden kan det som nævnt komme på tale, at den unge skal betale erstatning – jf. RM nr. 7/1998:

"I en ungdomskontrakt vil der kunne indgå vilkår om betaling af erstatning og konfiskation. Der bør normalt ikke fastsættes vilkår om bødebetaling. Hvis ungdomskontrakten kun indeholder mindre forpligtelser for den unge, f.eks. krav om at fastholde et påbegyndt skole- eller uddannelsesforløb, kan der være behov for at fastsætte vilkår om bøde".

En erstatning vil typisk blive aktuel, hvis forurettede ønsker at få erstatning eksempelvis for en rude, der blev slået i stykker under et indbrud eller anden ødelæggelse.

I det tilfælde skal politiet afklare erstatningskravet og indføre et vilkår i ungdomskontrakten om, at den unge forpligter sig til – som minimum – at anerkende erstatningspligten.

Hvis erstatningens størrelse og en eventuel afdragsordning er på plads, når ungdomskontrakten skal underskrives, kan det være praktisk – og pædagogisk set en god ide - at lade begge dele fremgå

af ungdomskontraktens vilkår. Men det er afgørende, at et eventuelt erstatningsbeløb, der bliver formuleret i ungdomskontrakten, er i en størrelsesorden, som den unge – ikke forældrene - kan betale eller afdrage på.

Er der tale om et mindre erstatningskrav kan det af pædagogiske og praktiske grunde være en god ide, at det står i ungdomskontrakten, hvornår pengene betales.

Af Rigsadvokatens Meddelelse fremgår, at det ikke er hensigten, at den unge får en bøde, med mindre de sociale vilkår er så milde, at netop en bøde kan være en måde at markere over for den unge, at han har begået en lovovertrædelse. Igen skal bøden være overkommelig at betale for den unge.

3.2. Kommunens opgave

Selv om politiet foretager den første og umiddelbare vurdering af, om sagen er egnet til en ungdomskontrakt, så er det kommunens vurdering af den unge, der bliver afgørende for, om der i den enkelte sag er grundlag for at anvende en ungdomskontrakt. Vurderingen sker på baggrund af en nærmere undersøgelse af den unges sociale og personlige situation.

I retningslinierne for kommunernes behandling af ungdomskontrakter er der ikke angivet, hvilke kriterier socialforvaltningen skal lægge til grund for vurderingen af den unge lovovertræder. Det er således kommunens egen afgørelse, om den unge populært sagt er "egnet" til at få en ungdomskontrakt med de forpligtelser, det indebærer.

For at sætte anklagemyndigheden og retten i stand til at danne sig et billede af, om den unges sag kan afgøres som et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt, vedlægges en kort beskrivelse af den unges sociale og personlige forhold i form af en udtalelse om den unge.

Udtalelsen skal ikke være en lang redegørelse, men kan eksempelvis kort beskrive, om den unge har et misbrug, om den unge ikke kan overholde aftaler eller på anden måde er ustabil. Foreligger der ikke en udtalelse, kan det være nødvendigt for dommeren at spørge til den unges personlige forhold, fordi en afgørelse altid skal tage hensyn til sigtedes personlige forhold.

Under afhøringen

Allerede når socialrådgiveren fra kommunen er tilstede ved den første afhøring af den unge, er der mulighed for at vurdere, om sagen kan resultere i en ungdomskontrakt.

Gennem de senere år er der udviklet mange forskellige modeller for, hvordan kommunerne lokalt har tilrettelagt de sociale myndigheders arbejde på børne- og ungeområdet, særligt hvad angår deltagelse i afhøring af børn og unge.

Mange steder henvender politiet sig til den kommunale medarbejder, der har "bagvagten", eller til den, der varetager disse opgaver i SSP-regi. Lokalt er det aftalt, hvem der har vagten. Vedkommende er forpligtet til at overvære afhøringer af børn og unge og skal derfor være i stand til at rykke ud på alle tider af døgnet. Især i mindre kommuner er det ikke ualmindeligt, at tre-fire kommuner indgår et samarbejde om en fælles "bagvagt", der kan træffes efter kommunernes lukketid.

Fælles for alle kommuner gælder⁴¹ :

"Når kommunen bliver underrettet om en forestående afhøring af et barn eller en ung under 18 år, skal kommunen underrette barnets eller den unges forældre, medmindre forældrene efter det oplyste i forvejen er bekendt med afhøringen eller ikke kan findes, eller underretningen vil stride imod, hvad der er bedst for barnet eller den unge."

Det fremgår af samme bekendtgørelse, at kommunen så vidt muligt bør sende en repræsentant, når en person under 18 år skal afhøres af politiet (jf. §1 stk. 2), og som det står i stk. 1, skal kommunen sende en repræsentant til afhøringen af den unge:

§1 stk. 1 nr. 1: *"når den pågældende efter det oplyste ikke tidligere har været sigtet"*.

§1 stk. 1 nr.2....

§1 stk. 1 nr. 3: *"når den pågældende selv eller dennes forældre efter det oplyste ønsker, at en repræsentant for kommunen er tilstede"*.

Er forvaltningens medarbejder til stede under afhøringen af den unge, vil socialrådgiveren tidligt i forløbet få skabt den første kon-

⁴¹ Jf. Socialministeriets bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om kommunens bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring.

takt til den unge og måske allerede på det tidspunkt få lavet en aftale om et møde med den unge og forældrene. Alene kontakten til den unge under afhøringen kan give socialrådgiveren anledning til at forberede en mere akut indsats, der ikke kan afvente ungdomskontraktens godkendelse.

Under alle omstændigheder er det hensigtsmæssigt, at socialrådgiveren hurtigst muligt efter afhøringen går i gang med at undersøge den unges forhold nærmere med henblik på at vurdere, om der er grundlag for at anvende en ungdomskontrakt i den pågældende sag. En sådan vurdering foretages på baggrund af det kendskab, der kan tilvejebringes, eventuelt gennem en egentlig undersøgelse efter § 38 i serviceloven, hvis der måtte være behov for det.

Er den unge egnet?

I praksis vil socialrådgiveren indledningsvis invitere den unge og eventuelt forældre eller værge til et møde – eller tage på hjemmebesøg – for at vurdere, om den unge er egnet til at få en ungdomskontrakt.

Socialrådgiveren vil i sin vurdering lægge vægt på, om den unge mestrer et almindeligt hverdagsliv, eller om der er tale om en ung, der har behov for særlig støtte til at klare hverdagen. Socialrådgiveren skal også afklare, om den unge vil være i stand til at overholde en ungdomskontrakt. Overordnet viser erfaringen, at socialrådgiveren i samtalen med den unge og hans familie især lægger vægt på følgende i vurderingen:

- Hvordan er den unges sociale, uddannelses-, fritids- og familiemæssige situation?
- Har den unge forældrenes opbakning og støtte?
- Hvilke fritidsaktiviteter – såvel organiserede som selvorganiserede – deltager den unge i?
- Vil den unge være i stand til at overholde nogle nærmere fastsatte aftaler om aktiviteter med kommunen?
- Er den unge positivt indstillet over for et samarbejde med socialforvaltningen og eventuelt kontaktperson/personlig rådgiver?

Det er vigtigt, at vurderingen af den unge er helhedsorienteret og beskriver ressourcer og udviklingsmuligheder for den unge. I den

sammenhæng er det væsentligt at få afklaret, hvilke ressourcer familien selv er i besiddelse af, om familien kan hjælpe den unge med at løse sine problemer, og om der er behov for at sætte egentlige foranstaltninger i værk over for familien.

Unge hverdagsliv udspiller sig i følgende fire arenaer, og det er vigtigt at skaffe sig indblik i alle livsområderne.

Her er nogle stikord til, hvilke elementer der kan indgå i samtalen med den unge og forældrene:

Familieliv:

Forældresituation, søskende, bolig, økonomi, omsorg og relationer, fællesskab, sundhed, spisevaner, oplevelser, tøj, lommepenge m.m.

Organiseret fritidsliv:

Ungdomsskole, ungdomsklub, sportsforeninger, andre foreninger, musik og andre interesser

Den unge

Skole/uddannelse:

Indlæring, fagligt niveau, forhold til lærere, til kammerater, lektier og lektiehjælp, accept eller mobning m.m.

Selvorganiseret fritidsliv:

Normer og regler. Syn på kriminalitet, alkohol, hash, stoffer. Kammerater.
Hvad laver den unge? Hvor færdes han? Hvornår på døgnnet?

Orientering om ungdomskontrakten

Det er vigtigt, at kommunens medarbejder giver forældrene og den unge en grundig information om, hvad ordningen med ungdomskontrakter indebærer, og hvilke alternativer der er til ordningen. Det skal stå klart for forældrene og for den unge, at lovovertrædelsen kun vil stå på straffeattesten ét år, hvis sanktionen for lovovertrædelsen munder ud i et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. Til gengæld forpligter ungdomskontrakten den unge til at overholde de aftalte vilkår i prøvetiden.

Vil den unge ikke medvirke til at overholde nogle vilkår - eller ønsker forældrene af forskellige grunde ikke at skrive under på kontrakten - må sagen afgøres med en anden sanktion.

Nogle kommuner^{42*} uddeler en folder til den unge og forældrene med information om ordningen med ungdomskontrakter. Er der tale om en ung af anden etnisk oprindelse end dansk, kan det være nødvendigt at tage en tolk med til møderne med den unge og forældrene.

Undersøgelsen

Viser mødet med forældrene og den unge, at der er grund til en mere omfattende undersøgelse af den unges forhold, skal undersøgelsens resultatet tilvejebringes ved en tværfaglig indsats fra kommunens side. Og undersøgelsen skal i videst muligt omfang inddrage allerede foreliggende viden, for eksempel fra den unges skole, dagtilbud eller andre, der har kendskab til den unges forhold.

Som det fremgår af serviceloven^{43*}:

§ 38: *"Må det antages, at et barn eller en ung trænger til særlig støtte, herunder på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal kommunen sørge for, at barnets eller den unges forhold undersøges. Afgørelse herom træffes i forståelse med forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år..*

Stk. 2.:...

Stk. 3. *"Undersøgelsen må ikke være mere omfattende, end formålet tilsiger, og skal i øvrigt gennemføres så skånsomt, som forholdene tillader."*

Her præciseres, at socialrådgiveren må vurdere, hvor omfattende en undersøgelse sagen kan bære. I valget af de rette hjælpeforanstaltninger *"bør der vælges den eller de mindst indgribende formålstjenlige foranstaltninger"*.^{44*}

Det er også nødvendigt at inddrage familiens – og ikke mindst den unges – opfattelse af eventuelle problemer i undersøgelsen, så også de involveredes forslag til at afhjælpe problemerne indgår og eventuelt kan bidrage til aktiviteterne i de sociale vilkår.

^{42*} Eksempelvis har Københavns Kommunes Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltning v. vicekon-torchef Kjeld Rothenberg, kontoret for børnefamilier med særlige behov, udarbejdet en informationsfolder om ungdomskontrakter i et let tilgængeligt sprog til den unge og forældrene.

^{43*} Lovbekendtgørelse nr. 26 af 17. januar 2000 om social service.

^{44*} Socialministeriets Vejledning om særlig støtte til børn og unge nr. 208 af 19. december 2000.

I det hele taget har familiens aktive medvirken i problemløsningen stor betydning for, hvilke eventuelle foranstaltninger der skal sættes i værk i forbindelse med ungdomskontraktens vilkår.

Mest afgørende i vurderingen af den unges forhold og egnethed i relation til ungdomskontrakt er, om den unge er parat til at samarbejde, og om forældrene vil være indstillet på at skrive under på nærmere aftalte aktiviteter som vilkår. Ellers er det omsonst at gå videre med forslaget om en ungdomskontrakt.

De sociale foranstaltningers udformning

Hvis socialrådgiveren vurderer, at den unge er egnet til en ungdomskontrakt, udarbejder socialrådgiveren - i fællesskab med den unge og forældrene - et udkast til de sociale foranstaltninger i ungdomskontrakten. Det sker med udgangspunkt i servicelovens § 40, stk. 2, der opremser en række mulige foranstaltninger, som kommunen kan beslutte at sætte i værk over for den unge. Nogle af de mest relevante at indføje i en ungdomskontrakt til en ung er:

- at yde konsulentbistand med hensyn til den unges forhold – herunder bestemme, at den unge skal søge et dagtilbud, en ungdomsklub, et uddannelsessted el. lign.
- at udpege en personlig rådgiver for den unge
- at udpege en fast kontaktperson for den unge og for hele familien
- at formidle et praktiktilbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver

Hvis forældrene ikke selv kan betale de udgifter til dagtilbud, ungdomsklub eller den unges uddannelse, som kommunens konsulent har vurderet at være nødvendige for at få den unge ind i en positiv udvikling, kan kommunen yde forældrene økonomisk tilskud til udgifterne. Det fremgår af servicelovens § 40. Den giver eksempelvis også mulighed for at yde tilskud til unges ophold på kost- eller efterskole, også selv om der ikke er tale om en egentlig anbringelse uden for hjemmet.

Nogle familier vil have behov for mere omfattende foranstaltninger som led i en handleplan for hele familien. Det kan eksempelvis være nødvendigt, at socialforvaltningen sætter ind med praktisk, pædagogisk støtte i hjemmet, familiebehandling, eller anbringelse

af barnet uden for hjemmet. Men det skal understreges, *at kun de foranstaltninger, der skal indgå som dele af et vilkår, skal anføres i ungdomskontrakten.*

Mange ungdomskontrakter^{45*} bliver ikke udarbejdet, fordi de kommunale myndigheder vurderer, at de ikke kan tilføje nye vilkår til den unges hverdag, fordi han allerede er i gang med et skoleforløb og i øvrigt passer både skolen, fritidsjob og fritidsaktiviteter tilfredsstillende.

Men selv om der ikke er tale om nye aktiviteter som vilkår i kontrakten, er det stadig muligt at lave en ungdomskontrakt. Kontrakterne kan i givet fald indeholde vilkår, som sikrer, at den unge fastholdes i et positivt forløb (se afsnit 3.3. Ungdomskontraktens udformning). Eksempelvis at han færdiggør sin skole, fortsætter med at passe sit fritidsjob, eller hvad han nu foretager sig i hverdagen.

Er den unge inde i et misbrug af alkohol eller stoffer, kan det også komme på tale at opstille et vilkår om, at han standser eller nedtrapper sit alkoholforbrug, eller indgår i en behandling for sit eventuelle misbrug (se også afsnit 2.3: De sociale vilkår i ungdomskontrakter).

I nogle tilfælde kan det være aktuelt at lade ungdomskontrakten indeholde en aftale om, hvor den unge skal bo. Det kan være et sted, der anvises af de sociale myndigheder, eventuelt i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet. Men ofte vil det være den unge og dennes forældre, der – uden kommunens medvirken – træffer beslutning om og etablerer den unges ophold et andet sted end hos forældrene, for eksempel hos en søster eller et andet familiemedlem. Der er således ikke nødvendigvis tale om en foranstaltning efter serviceloven.

Selv om serviceloven rummer mulighed for at gennemføre visse foranstaltninger uden den unges og forældrenes samtykke, kan tvangsmæssige foranstaltninger ikke indgå som et vilkår i en ungdomskontrakt, da forældre og den unge skal skrive under på kontrakten.

^{45*} Jf. interview med souschef Birgit Sommer, Det Kriminalpræventive Råd.

Selve formuleringen af vilkår

Det er meget vigtigt, at de aftaler, der er indgået med familien som foranstaltninger og vilkår, er *konkrete og specifikke*, og at den sproglige formulering er klar. Det har væsentlig betydning for det fremtidige arbejde – og det senere tilsyn med vilkårenes overholdelse - at de enkelte vilkår er beskrevet så præcist, at der ikke senere kan opstå misforståelser eller tvivl om, hvorvidt der foreligger vilkårsovertrædelse eller vilkårsændringer. Men formuleringerne i vilkårene må ikke være for detaljerede.

Eksempelvis er det oplagt at formulere et vilkår om, at den unge skal fortsætte med at gå i 9. klasse, men det behøver ikke fremgå på hvilken skole, med mindre det netop er afgørende i den konkrete sag. Ligeledes er der ingen grund til at nævne navnet på den unges arbejdsgiver, hvis der eksempelvis indgår et vilkår om at passe et fritidsjob i ungdomskontrakten. Det giver den unge mulighed for at skifte job undervejs i kontraktperioden, uden at kontraktens ordlyd skal ændres.

I mange politikredse er det aftalt med socialforvaltningen⁴⁶, at socialrådgiveren i kommunen kan ringe til politiets eller anklagemyndighedens kontaktperson i ungdomskontrakter for at afklare tvivlsspørgsmål om selve udformningen af vilkårenes ordlyd. Endelig skal kontrakten indeholde bestemmelser om socialforvaltningens tilsyn med den unges overholdelse af de forpligtelser, der følger af de konkrete foranstaltninger. I reglen indebærer det et vilkår om, at den unge forpligter sig til at møde op hos sagsbehandleren på socialforvaltningen, hos skoleinspektøren eller en helt tredje kontaktperson på nærmere aftalte tidspunkter, f.eks. hver uge, hver fjortende dag eller en gang om måneden.

3.3. Ungdomskontraktens udformning

Når kommunens og politiets vilkår i ungdomskontrakten ligger fast, udarbejder politiet den endelige ungdomskontrakt.

Mange politikredse⁴⁷ anvender som tidligere nævnt den særlige blanket, der er vedlagt i RI nr. 9/1998, mens andre politikredse benytter individuelt udformede kontrakter, der sprogligt er formu-

⁴⁶ Jf. Det Kriminalpræventive Råds undersøgelse: "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene" samt interview med souschef Birgit Sommer, DKR.

⁴⁷ Jf. interview med souschef Birgit Sommer, DKR.

ret, så den unge lettere kan forstå indholdet og betydningen af kontrakten. Nogle af kontrakterne er eksempelvis formuleret i du- eller jeg-form.

Foruden navn, personnummer og adresse kan der eksempelvis stå følgende:

"Jeg erkender, at jeg har begået kriminalitet.

Jeg vil gerne indgå aftale om, at:

- *jeg gør 9. klasse færdig og afslutter med eksamen,*
- *jeg deltager i boksning to gange ugentlig,*
- *jeg afholder mig fra at omgå de kammerater med hvem, jeg har begået kriminalitet,*
- *jeg ikke ryger hash eller tager andre euforiserende stoffer,*
- *jeg samarbejder med min kontaktperson, som jeg mødes med hver 14. dag for at drøfte ungdomskontrakten.*

Jeg forpligter mig til at overholde disse aftaler, så jeg hurtigst muligt kan få en ren straffeattest.

UNGDOMSKONTRAKT

for _____

Navn _____
Cpr.nr. _____
Adresse _____
Postnr. _____

Jeg erkender, at jeg har begået kriminalitet.
Jeg vil gerne indgå en aftale om,

1. at jeg _____
2. at jeg _____
3. at jeg _____

og jeg forpligter mig til at overholde disse aftaler, sådan at jeg så hurtigst muligt kan få en ren straffeattest.

Jeg har fået en gensert af anklagemyndighedens tiltalefråfald og er indforstået med de vilkår, der er anført her.

Jeg ved, at sagen vil blive taget op igen, hvis jeg overtræder ungdomskontrakten og de vilkår, der er fastsat i tiltalefråfaldet.

Dato: _____

(forældremyndighedens indsigelse)

Kommune har i møder af lov om social service § 40 truffet beslutning om, at der kan iværksættes foranstaltninger som nævnt i kontrakten, og til at føre råds med, at vilkårene overholdes og i givet fald så hurtigst muligt foretages indberetning til politiet om vilkårsovertrædelser.

(den unge)

Socialforvaltningen i _____ har godkendt ungdomskontrakten. Socialforvaltningen forpligter sig til at føre råds med, at vilkårene overholdes og i givet fald så hurtigst muligt foretages indberetning til politiet om vilkårsovertrædelser.

(Politimesteren)

(de sociale myndigheder)

Jeg ved, at sagen vil blive taget op igen, hvis jeg overtræder ungdomskontrakten eller de vilkår, der er fastsat i kontrakten”.

Det skal altid fremgå af kontrakten, at den unge risikerer at få sin sag taget op igen, hvis den unge ikke overholder kontrakten.

Endelig kan det være en god ide, at selve ungdomskontrakten konkret præciserer, hvor længe lovovertrædelsen vil fremgå af straffeattesten, så fordelene ved at indgå ungdomskontrakt synligt fremgår af selve kontrakten, som den unge får en kopi af, så snart den er godkendt.

3.4. Godkendelse og opfølgning af kontrakten

Når et udkast til en ungdomskontrakt er udarbejdet af socialrådgiveren - sammen med den unge og forældrene - skal det forelægges politiet, der vurderer, om vilkårene vil kunne godkendes af retten. Derefter kontakter anklagemyndigheden retten med henblik på at få sagen for retten hurtigst muligt.

Nogle steder har retten faste ugedage, hvor der er afsat tid til at behandle indgåelse og overtrædelse af ungdomskontrakter.

Mange steder er det praksis, at kontrakten underskrives og godkendes samme dag. Det vil sige, at forældre og den unge samt kommunens socialrådgiver og politiets repræsentant aftaler at mødes ½ time før selve retsmødet til et såkaldt formøde, hvor kontraktens indhold bliver gennemgået for den unge, før han, forældrene, socialrådgiveren og politiet skriver under. Derefter følges de ad til selve retsmødet, hvor den unge skal aflægge tilståelse over for dommeren. Gør han det, og kan dommeren i øvrigt godkende vilkårene, vil dommeren indskærpe ungdomskontraktens vilkår for den unge og derefter godkende tiltalefrafaldet med de opstillede vilkår. Den unge får udleveret genpart af kontrakten i retten.

Kontrakten er gældende fra den dag, den bliver godkendt i retten.

Tilsynet

Det er politiet, der påser, at den unge ikke begår ny kriminalitet i prøvetiden. Kommunen fører tilsyn med, om den unge overholder kontraktens sociale vilkår.

Har socialforvaltningen ikke allerede iværksat de sociale foranstaltninger, inden kontrakten godkendes i retten, skal det ske på dette tidspunkt.

”Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for, at

kontraktens sociale foranstaltninger bliver iværksat, og for tilsynet med, at den unge overholder de forpligtelser, der følger af foranstaltningerne. Udførelsen af opgaverne kan overlades til medarbejdere i nærmiljøet, som har en løbende personlig kontakt med den unge, for eksempel klubmedarbejdere, pædagoger, lærere, nære familiemedlemmer bortset fra forældre^{48} ”.*

I praksis vil den unge normalt få tilknyttet en særligt udpeget voksen person, der mødes med den unge på nærmere aftalte tidspunkter hver måned for at sikre, at kontraktens indhold bliver overholdt. Det kan være en socialrådgiver eller en skoleinspektør på den skole, den unge går. Det kan også være en klubmedarbejder, street-worker, SSP-konsulent eller andre sociale medarbejdere eller voksne personer, som den unge har tillid til, og som har tæt kontakt til den unge i hverdagen.

Er der usikkerhed om, hvorvidt den unge overholder vilkårene, vil det kunne komme på tale, at socialrådgiveren indhenter en udskrift af fremmødeprotokollen for den klasse, som den unge går i, så socialrådgiveren kan kontrollere, at den unge nu også møder op til undervisningen som aftalt. Det sker i henhold til § 12, stk. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.^{49*}

Under alle omstændigheder skal kontrakten indeholde bestemmelser om, hvordan de sociale myndigheder fører tilsyn med, at den unge overholder de forpligtelser, der følger af de sociale foranstaltninger. Det kan indføjes som et punkt i kontrakten, hvordan tilsynet skal foregå.

Støtte ud over det 18. år

Selv om ungdomskontrakter er rettet mod 15 til 17 årige lovovertrædere, kan der være en vis tilbageholdenhed med at give ungdomskontrakter til unge, der er fyldt 17 ½ år - eller er så få måneder fra at være 18 år, at en ungdomskontrakt ikke umiddelbart ser ud til at give mening for så kort en periode, fordi sagsbehandlingstiden kan indebære, at den unge er fyldt 18 år, når kontrakten godkendes.

^{48*} Jf. Socialministeriets vejledning nr. 119 af 3. juli 1998 om ungdomskontrakter.

^{49*} Bestemmelsen i § 12, stk. 1, har følgende ordlyd: "En myndighed kan forlange, at personer, myndigheder m.v., der har kendskab til forholdene, giver oplysninger, der er eller må anses for nødvendige for at behandle en sag. Dette gælder også oplysninger om en persons rent private forhold eller andre fortrolige oplysninger, ligesom myndigheden kan indhente lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter heraf."

Men der er intet i vejen for, at ungdomskontrakter i højere grad bliver anvendt over for de unge, der næsten er 18 år, forudsat at politiet forinden har aftalt med kommunen, at den vil fastholde den personlige rådgiver eller faste kontaktperson til den unge ud over det 18. år og under den forudsætning, at den unge er indforstået med det. En forlængelse af kommunens omtalte støtte til den unge kan ske i henhold til servicelovens bestemmelser om tilbud til de unge fra 18 til 22 år:

§ 62 a.: *Kommunen yder hjælp efter stk.2 og 3 til unge i alderen fra 18 til 22 år, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed.*

Stk. 2.: *Kommunen kan træffe afgørelse om, at en tildelt personlig rådgiver eller en fast kontaktperson, jf. § 40 stk. 2, nr. 6 og 7, kan opretholdes.*

Kommunens foranstaltninger hører senest op, når den unge fylder 23 år – altså til og med det 22. år.

3.5. Brud på kontrakten – hvem gør hvad?

Tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt beror – ligesom andre aftaler om alternative sanktionsformer såsom samfundstjeneste - på et samarbejde mellem lovovertræderen og myndighederne. En ungdomskontrakt er netop en formaliseret aftale mellem to parter – og træder i stedet for en straf, der har længerevarende konsekvenser for den unge.

Generelt er det sådan, at et tilbud om en ungdomskontrakt i princippet er *et engangstilbud* til den unge. Det er ikke tanken, at kontrakten skal kunne genforhandles i retten gang på gang.

Der findes ingen facitliste over, hvad der sker ved brud på ungdomskontraktens sociale vilkår, men som det også anføres i retningslinjerne fra Rigsadvokaten:

RM nr. 7/1998, pkt. 2.1.4.: *"Hvis den unge, der har fået et betinget tiltalefrafald, i prøvetiden gør sig skyldig i nyt strafbart forhold eller begår en væsentlig overtrædelse af vilkårene, vil der være mulighed for at genoptage sagen, jf. retsplejelovens § 723, stk. 4."*

Det betyder, at sagen vil blive behandlet i retten, hvis den unge har

begået en ny kriminel handling. Er det tilfældet, og er den nye kriminelle handling af en karakter, der ikke kan afgøres med bøde eller advarsel, bør sagen afgøres ved dom, jf. RM nr. 7/1998. Den kriminalitet, der ligger til grund for tiltalefrafaldet med vilkår om ungdomskontrakt vil i almindelighed indgå i den samlede sanktion, der i givet fald skal idømmes efter den nye kriminalitet.

Men hvad sker der ved overtrædelse af ungdomskontraktens sociale foranstaltninger?

For at sagen kan genoptages i retten, skal der være tale om en væsentlig overtrædelse af vilkårene. Det vil være op til kommunen, der fører tilsynet med den unge at vurdere, om overtrædelsen er så væsentlig, at politiet skal underrettes. Nogle steder har politiet og kommunen i deres fælles retningslinier aftalt, hvor grove overtrædelser skal være, før de indberettes til politiet.

Ifølge vejledningen om ungdomskontrakter gælder det generelt, at:

”Grov eller gentagen misligholdelse skal hurtigst muligt indberettes til politiet med angivelse af, hvilke foranstaltninger kommunen kan foreslå, f.eks. i form af ændring af vilkår, tidsmæssig forlængelse af kontrakten eller med oplysning om, at man ikke har mulighed for at tilbyde den unge yderligere foranstaltninger”.

Indberetningen

I praksis vil det i reglen være en væsentlig overtrædelse af vilkårene, hvis den unge eksempelvis er stoppet med at gå i skole, som det var aftalt i ungdomskontraktens vilkår. Eller hvis den unge gang på gang ikke overholder de øvrige aftaler, der er indgået i kontrakten. I de tilfælde skal kommunen hurtigst muligt indberette sagen skriftligt til politiet og angive, hvilke foranstaltninger kommunen har mulighed for at sætte i stedet.

Har kommunen og anklagemyndigheden – eventuelt i fællesskab - vurderet, at den unge groft har overtrådt kontraktens vilkår, fremsender anklagemyndigheden kommunens skriftlige indberetning til retten med anmodning om, at der hurtigst muligt berammes et retsmøde.

Det er vigtigt, at indberetninger bliver hastebehandlet, så den unge oplever konsekvens og ikke efterlades i et tomrum uden skolegang, bolig eller lignende. Den unge skal mærke, at det ikke er ligegyldigt, om kontraktens vilkår bliver overholdt.

En skriftlig indberetning er det mest drastiske skridt, kommunen kan foretage, hvis den unge ikke overholder kontraktens sociale vilkår.

Er der tale om *mindre overtrædelser* af ungdomskontraktens sociale vilkår, kan socialrådgiveren eventuelt i første omgang tale med den unge om at overholde aftalerne, hvis det skønnes tilstrækkeligt til at sikre, at den unge fremover vil efterleve vilkårene. Overholder han fortsat ikke aftalerne, vil kommunen i reglen underrette politiet om overtrædelserne, og politiet vil udarbejde en rapport om overtrædelserne.

Nogle steder⁵⁰ har politiet og kommunerne aftalt en administrativ praksis, der indebærer, at politiet – i tilfælde af mindre brud på kontraktens vilkår - indkalder den unge og forældrene til et "møde på politigården med henblik på indskærpelse af vilkår", som det kaldes. Populært sagt indkalder politiet den unge til en opsang eller en reprimande om, at vilkårene skal overholdes, og at sagen vil blive taget op i retten med risiko for en alvorligere sanktion, hvis den unge ikke overholder vilkårene fremover.

Hvis et kontraktbrud resulterer i, at den unge får udskiftet sin ungdomskontrakt eksempelvis med en betinget dom, vil det få den konsekvens, at den unges straffeattest bliver "pletet" i flere år. En betinget dom står på straffeattesten i tre år, mens ungdomskontrakten kun står eet år. Og "pletten" på straffeattesten kan få stor betydning for den unges mulighed for at få et fritidsjob, fordi nogle arbejdsgivere ikke vil ansætte unge, der ikke har en ren straffeattest.

Men hvad sker der, hvis den unge eksempelvis ikke selv er skyld i, at et af vilkårene på ungdomskontrakten bliver brudt?

Eksempel: Den unges læremester er nævnt ved navn i ungdomskontrakten, men er gået fallit, så den unge i stedet har skiftet læreplads til en anden mester.

Om der er grund til at inddrage retten i den slags kontraktbrud, som den unge er uden skyld i, må bero på en vurdering af ungdomskontraktens indhold.

⁵⁰ Jf. "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", Det Kriminalpræventive Råd, 2001.

Det er anklagemyndigheden, der afgør, hvornår en ændring af et vilkår er så væsentlig, at den skal forelægges retten.

3.6. Forældrenes opgave

Forældrene har først og fremmest ansvar for at hjælpe deres 15-17 årige unge til at ændre kurs og stoppe med at begå kriminelle handlinger. Er de ikke i stand til at udfylde forældrerollen til støtte for en positiv udvikling for den unge, kan det blive nødvendigt for forældrene at modtage hjælp fra det offentlige til opgaven.

Har kontakten mellem barn og forældre hidtil ikke haft en karakter, der byggede på gensidig respekt og tillid, kan det være svært – i pubertetsalderen – at opbygge den omgangsform med den unge, så forældrene bliver i stand til at guide deres barn ud af en negativ udviklingsspiral.

Netop 15-17 års alderen er en tid, hvor unge frigør sig fra forældrene og ofte helst undgår at høre alt for meget på deres formaninger og forbud. I det tilfælde kan det være en god ide at koble en personlig rådgiver/kontaktperson til den unge. Helst en medarbejder, som den unge kender og har tillid til, og som kan skabe den gensidige fortrolighed, der skal til for at få den unge til at ændre adfærd.

Erfaringen har vist, at de børn og unge, der begår mere end bagatelagtig og enkeltstående kriminelle handlinger ofte har en svag hjemlig baggrund. Derfor kan politiets anholdelse af en ung give anledning til at sætte ind med støtte til forældrerollen, så de i højere grad kan blive normdannende for den unge. Måske har forældrene brug for en snak om, hvordan de i højere grad kan tage et medansvar for den unges færden i hverdagen. Det kan være vigtigt at få genopbygget et mere gensidigt tillidsforhold mellem den unge og hans forældre, da den kriminelle handling måske har bidraget til, at forældrene er blevet yderst mistroiske over for den unge eller har opgivet at forholde sig til den unges hverdag.

En sådan genskabelse af tilliden kan af og til opnås ved en egentlig *forhandling*, hvor begge parter må give sig i forhold til, hvilke regler der skal være gældende for den unge i fremtiden. Hvis der i den unges familie ikke findes en voksen, der kan opfylde den unges behov for en kontinuerlig voksenkontakt, kan der udpeges en fast kontaktperson. Denne person skal i modsætning til den personlige rådgiver forholde sig til unges totale situation på linie med det, der normalt er forældrenes opgave (jf. afsnit 2.3.).

3.7. Den unges opgave

Den unges opgave er først og fremmest at overholde de vilkår, han har skrevet under på i kontrakten. Det gælder såvel politiets krav om ikke at begå ny kriminalitet som de vilkår, der er aftalt med kommunen. Det kan være, at der er stillet krav til den unge om at gøre en uddannelse færdig, deltage i nærmere aftalte fritidsaktiviteter og møde op hos socialrådgiveren eller hos den faste kontaktperson/personlige rådgiver til f.eks. ugentlige eller månedlige samtaler. Samtalerne med den unge har til formål at sikre, at den unge fortsat overholder de aftaler, der indgår i kontrakten. Samtalerne har også et positivt sigte, nemlig at give den unge mulighed for at tale med et voksent menneske, der følger med i hans liv, interesserer sig for hans ve og vel og kan give råd og vejledning samt personlig støtte, så disse "kontrolsamtaler" forhåbentlig kan bidrage til at støtte op omkring den unges livsforhold og udvikling i det hele taget. De opfølgende samtaler er typisk indskrevet som vilkår i ungdomskontrakten.

Eksempelvis:

"Peter Petersen møder hver tredje torsdag eftermiddag op til en samtale om ungdomskontrakten med sin sagsbehandler på xx kommunes socialforvaltning."

Eller:

"Dennis Hansen møder to gange om måneden op på skoleinspektørens kontor til en samtale om ungdomskontrakten."

3.8. En hurtig reaktion

Et af formålene med at indføre ordningen med ungdomskontrakter er at sikre, at unge lovovertrædere får en umiddelbart mærkbar og hurtig reaktion fra samfundet. Det fordrer et smidigt, udbygget og ikke mindst et hurtigt samarbejde mellem politiet og de sociale myndigheder. Et hurtigt samarbejde kræver effektiv sagsbehandling.

I 1980'erne lå sagsbehandlingstiden for et tiltalefrafald på 8 til 9 måneder⁵¹. Ikke mindst for unge er det lang tid at vente på en afgø-

⁵¹ Jf. undersøgelse foretaget af Justitsministeriets forskningschef Britta Kyvsgaard. Undersøgelsen viste, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 327 dage fra sigtelse til afgørelse for tiltalefrafald for perioden 1979 til 1991.

relse. Med indførelsen af ungdomskontrakter er sagsbehandlingstiden blevet kortere, men den er stadig for lang.

I år 2000 måtte hver anden ung med udsigt til en ungdomskontrakt stadig vente mere end et halvt år, fra han blev sigtet, til kontrakten blev godkendt i retten. Seks måneder er lang tid i et ungt menneskes liv. I en tredjedel af ungdomskontrakterne var sagsbehandlingstiden på mellem tre og seks måneder, mens kun 16 procent varede mindre end tre måneder at behandle^{52*}.

Tabel 7: Tiden mellem sigtelsesdato og ungdomskontrakters godkendelse i retten i 2000

	Antal	Procent
Under 3 mdr.	28	16 %
> 3 – 6 mdr.	62	34 %
> 6 mdr.	90	50 %

Sagsbehandlingen varede mere end et halvt år i hver anden ungdomskontrakt sidste år^{53}.*

Sagsbehandlingstiden kan reduceres

Meget tyder på, at sagsbehandlingstiden på ungdomskontrakter kan reduceres. I hvert fald angiver en række politikredse, at det er muligt^{54*}.

For at finde ud af hvor sagsbehandlingstiden kan reduceres, kan det være nødvendigt at gennemgå de enkelte ungdomskontrakters forløb for at se, hvor i systemet sagsbehandlingstiden kan reduceres. Er det hos politiet, anklagemyndigheden, hos kommunen eller i retten?

Flere steder har de to myndigheder aftalt et mål for, hvor lang tid henholdsvis politiet og socialforvaltningen må bruge på at behandle sagen. Nogle steder er det målet, at sagsbehandlingstiden kun er 14 dage hos politiet og 14 dage hos kommunen.

^{52*} Kilde: Kriminalregistrets særligt udarbejdede statistik til nærværende publikation. Sagsbehandlingstiden er opgjort som tiden fra sigtelsesdato til afgørelsesdato i retten, og beregningen omfatter samtlige 163 ungdomskontrakter indgået i år 2000. En tilsvarende opgørelse for sagsbehandlingstiden i 1999 viste, at kun 45 procent af ungdomskontrakterne varede mere end et halvt år at behandle fra sigtelse til afgørelsesdato i retten.

^{53*} - do-

^{54*} Jf. "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", Det Kriminalpræventive Råd, 2001, hvori politikredsenes forslag til en reduceret sagsbehandlingstid er uddybet.

Parallel sagsbehandling

Erfaringen fra politikredsene^{55*} viser, at et af de centrale aspekter ved en kort sagsbehandlingstid på ungdomskontrakter er, at sagsbehandlingen hos politi/anklagemyndighed og hos kommunen foregår samtidig og parallelt. Det indebærer, at politiet skal inddrage de sociale myndigheder hurtigst muligt. Helst så snart politiet har overblik over sagens omfang, og gerne *inden efterforskningen er afsluttet*. Det er en fordel, hvis den politimæssige efterforskning og arbejdet med udarbejdelsen af de sociale vilkår i ungdomskontrakten i videst muligt omfang sker sideløbende. Det sparer tid i den samlede sagsbehandlingstid.

Kontaktpersoner

Erfaringerne^{56*} viser også, at samarbejdet mellem politiet og kommunerne især fungerer godt, hvis *såvel kommunerne som politiet udpeger kontaktpersoner* eller koordinatore, der specifikt sætter sig ind i retningslinierne for behandlingen af ungdomskontrakter og dermed ved, hvordan den slags sager skal behandles^{57*}.

Det kan være en god ide, at politiet og kommunen gensidigt kender navne på de medarbejdere, der behandler sager med ungdomskontrakter, eller som er ansvarlig for at ekspedere sagerne videre til rette vedkommende. Personkendskab mellem myndighederne fremmer dialogen i samarbejdet.

Fordelen ved at udpege kontaktpersoner er, at de hen ad vejen får erfaring og dermed øvelse i at behandle ungdomskontrakter hurtigt – og hurtigere end skiftende medarbejdere i politiet og kommunerne vil være i stand til. En ulempe ved at have faste kontaktpersoner kan være den personafhængige sårbarhed, som dog kan reduceres ved at udpege en fast afløser – vikar - for kontaktpersonen i tilfælde af ferie og sygdom.

^{55*} Interview med politiassistenter, kriminalkommissærer og politiassessorer i forbindelse med research til denne publikation, samt "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", Det Kriminalpræventive Råd, 2001.

^{56*} Jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 2/2000, Det Kriminalpræventive Råds "UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", 2001 samt interviews med medarbejdere hos politiet og kommunerne i forbindelse med dette inspirationshæfte.

^{57*} Som det fremgår af Socialministeriets vejledning om ungdomskontrakter fra 3. juli 1998: "*bør hovedansvaret for udarbejdelse af ungdomskontrakter hvile på få personer (i socialforvaltningen). Det vil blandt andet være hensigtsmæssigt, ikke mindst for at sikre en hurtig kontakt, at der udpeges en person, som står for koordination og sikrer, at alle relevante parter inddrages og/eller som kan modtage underretning fra politiet om begåede lovovertrædelser*".

Aftale med retten

Endelig kan det være en god ide at indgå aftale med retten om, at dommerne behandler sager med ungdomskontrakter hurtigst muligt, så der ikke opstår unødigt ventetid på rettens godkendelse af ungdomskontrakten. Nogle politikredse har eksempelvis *indgået aftaler med retten om hurtig berømmelse af ungdomskontrakter*, så ventetiden på rettens godkendelse er reduceret til 14 dage. Andre steder endda kortere (se afsnit 4 – eksemplet fra Køge), hvor det er aftalt med dommeren, at tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt kan behandles af retten inden for samme tidsfrist som anholdte, der skal fremstilles i grundlovsforhør i løbet af 24 timer.

Hurtig sagsbehandling - sådan

I tilrettelæggelsen af en hurtig sagsbehandling kan blandt andet indgå følgende aspekter:

- Udpegning af kontaktpersoner både i politiet og i kommunerne.
- Aftale om hurtig berømmelse af retsmøder til godkendelse af ungdomskontrakten.
- Ungdomskontrakt underskrives og godkendes samme dag, det vil sige parterne skriver under på et møde umiddelbart før selve retsmødet.
- Aftale om en maksimal sagsbehandlingstid såvel hos politiet som i kommunerne.
- Al post vedrørende ungdomskontrakter stemples "haster"
- Politiet inddrager socialforvaltningen i udarbejdelse af ungdomskontrakter så tidligt som muligt. Helst allerede inden efterforskningen er afsluttet.
- Politi og anklagemyndighed tilbyder kommunens sagsbehandlere rådgivning og vejledning til udarbejdelse af ungdomskontrakter, eksempelvis om hvilke vilkår retten kan godkende.
- Regelmæssige opfølgingsmøder til fortsat sikring af hurtig sagsbehandling og godt samarbejde mellem politi og kommune. Gerne også på sagsbehandler niveau.

Lokale retningslinier kan aftales

Er der endnu ikke et samarbejde i gang mellem det lokale politi og socialforvaltningen om ungdomskontrakter, kan det være en god

ide, at politiet indledningsvis indkalder kredsens kommune(r) til orienteringsmøder, hvor politiet orienterer kommunerne om, hvordan ungdomskontrakter kan anvendes.

De to samarbejdsparter kan på møderne aftale fælles retningslinier, der sikrer, at både den enkelte polititjenestemand og socialrådgiver ved, hvem der gør hvad, når et ungt menneske har begået kriminalitet, der giver anledning til at overveje en ungdomskontrakt.

Foruden de mere formelle møder mellem samarbejdsparternes ledere, har erfaringen i øvrigt vist, at mere uformelle kontakter og kommunikation mellem den enkelte polititjenestemand/anklager og socialrådgiver i høj grad også kan være med til at udrydde misforståelser, der ofte forsinker sagsbehandlingen.

Regelmæssige opfølgende justeringsmøder mellem politi og kommuner vidner om, at begge parter prioriterer unge lovovertrædere højt, og det er nødvendigt, hvis unge skal sikres kortest mulig ventetid på en afgørelse om ungdomskontrakt.

4. Eksempler:

4.1. Poli ti og kommune samarbejder effektivt

Dette er historien om et godt samarbejde mellem to myndigheder, der har reduceret sagsbehandlingstiden på ungdomskontrakter mest muligt.

Samarbejdet mellem Køge politikreds og Stevn's Kommune er et eksempel på, hvordan to myndigheder lokalt har udviklet et godt samarbejde om udarbejdelse af ungdomskontrakter. Et samarbejde, der vidner om god respekt for de forskellige organisationers kulturer, lovgrundlag og fagligheder, der er repræsenteret i de to verdener.

Unge skal så vidt muligt have en hurtig afgørelse, når de har begået en lovovertrædelse. Derfor har Køge politikreds sat sig som målsætning, at den samlede sagsbehandlingstid skal være kortest mulig – helst kun én måned i alt.

Kort efter den nye sanktionsform trådte i kraft, holdt politiets ledelse derfor et indledende møde med borgmestre og socialchefer i hver af kredsens kommuner. På møderne orienterede politiet blandt andet om ungdomskontrakt-ordningen. Det blev aftalt, at kommunerne skulle melde tilbage med deres kontaktpersoner. Samtidig lovede kommunerne at holde sagsbehandlingstiden på højst 14 dage.

På et møde med de to retskredses dommere blev det også aftalt, at et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt skulle kunne behandles i retten inden for samme tidsfrist som en anholdt, der skal i grundlovsforhør. Det vil sige, at politiet kan ringe til retten og aftale at få sagen berammet med dags varsel. I praksis får retten dog ofte et forvarsel flere dage i forvejen, når en ungdomskontrakt er på vej til retten for at blive godkendt.

Køge Politikreds har indtil nu kun haft to sager med ungdomskontrakter. I de to sager varede den samlede sagsbehandlingstid henholdsvis 50 og 57 dage, altså halvanden måneds tid fra sigtelse til retsmødet godkendte ungdomskontrakten. Stevn's kommune har cirka brugt 19 dage på sagsbehandlingen i de to sager.

"Jeg kunne ikke træffe forældrene hjemme, fordi det var midt i sommerferien. Derfor gik der lidt ekstra tid", forklarer socialrådgiveren i Stevns Kommune. Han har behandlet såvel de to vedtagne ungdomskontrakter som den tredje, der er på vej i Køge politikreds. I den tredje sag, hvor han netop har vurderet den unge som egnet til ungdomskontrakt, har han brugt 8 dage på sagsbehandlingen.

Heller ikke hos politiet holdt målsætningen helt. Sagsbehandlingstiden hos politiet og retten tilsammen løb op i fire uger i begge sager.

"Desværre var jeg på lederkursus, da de to sager blev behandlet, så jeg var ikke til stede. Men det er vores målsætning at komme ned på en samlet sagsbehandlingstid på én måned – 14 dage til politiet og 14 dage til kommunen", fortæller vicepolitimesteren, som også er politiets kontaktperson i sager om ungdomskontrakter.

Kommunens sagsbehandling

I Stevns Kommune, som er en af de seks kommuner i Køge politikreds, er der ansat tre sagsbehandlere på socialforvaltningen i St. Heddinge. De har inddelt sagsområderne mellem sig ud fra den første del af borgernes personnumre – 10 til hver. Begår en ung fra Stevns kommune indbrud eller en anden kriminel handling, vil den sagsbehandler, som den unge efterfølgende får, blive tilkaldt til afhøringen – uanset hvornår på døgnet afhøringen finder sted.

I de to konkrete sager, der er gennemført med ungdomskontrakter, har sagsbehandlere fra Stevns Kommunes socialforvaltning i begge tilfælde været med til afhøringerne af de unge på politigården i Køge.

"Vi står i princippet til rådighed døgnet rundt. Vi er alligevel så få sagsbehandlere, at denne ordning er mere hensigtsmæssig frem for at have en kontaktperson, som politiet kontakter. Politiet har listen med vore navne, telefonnumre og hvilke cpr.-numre den enkelte sagsbehandler har, og så ringer de til den af os, der har sagen. Sådan fungerer det bedst i en lille kommune, synes vi", siger socialrådgiveren fra Stevns Kommune.

Samtale med den unge

Sagsbehandlerne følger oftest de unge hjem til forældrene efter af-

høringen og tager en kort snak med den unge og forældrene - afhængig af hvornår på døgnet det er. Ofte kører den unge med sagsbehandleren i bilen hjem til forældrene.

"Den tur i bilen giver ofte anledning til en god snak med den unge om de ting, der er sket, og hvad det eventuelt indebærer af sanktioner. I den sammenhæng bliver der også nogle gange talt om, hvilken rolle kommunen har i sagen", fortæller sagsbehandleren.

I et tilfælde gav den unge undervejs i bilen udtryk for, at han var bange for sin fars reaktion. Han ønskede ikke, at sagsbehandleren tog med hjem for at tale om det, men ville hellere forbigå hændelsen i tavshed. Sagsbehandleren tog alligevel med hjem og talte med forældrene – og bagefter har den unge været glad for det. En samtale med en "mægler" viser sig ofte at forbedre det efterfølgende forhold mellem den unge og forældrene.

"Ofte fungerer vi jo som en slags mæglere mellem forældrene, der er oprørte over deres søns handlinger, og den unge. I det konkrete tilfælde tog sagsbehandleren brodden af faderens vrede i den første foreløbige samtale", forklarer socialrådgiveren.

Normalt beder sagsbehandleren ikke om at tale med den unge alene i hjemmet lige efter afhøringen. Her foregår samtalen typisk med den unge og forældrene sammen. Når der senere skal aftales støtteperson eller lignende, er der grundlag for at tale med den unge alene eller eventuelt sammen med støttepersonen.

De sociale vilkår

Men hvordan foregår sagsbehandlingen i kommunen efterfølgende?

Når Køge politi beder en sagsbehandler i Stevns Kommunes socialforvaltning vurdere, om en ung er egnet til en ungdomskontrakt, tager pågældende kontakt til den unge og forældrene og aftaler et hjemmebesøg, hvor både forældrene og den unge er til stede.

Samtalen varer 2-3 timer. Først taler de om politirapportens indhold, og om den unge er enig i det, der står. Det er han som regel. Derefter taler sagsbehandleren med den unge og forældrene om de muligheder, der er for den unge i det efterfølgende forløb – herunder om mulighederne og fordelene ved en ungdomskontrakt.

"Vi anbefaler varmt at tage imod et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt, fordi sanktionen ikke bliver registreret så længe på straffeattesten, og det er en stor fordel for den unge. Eksempelvis kan det betyde meget for den unges fremtidige mulighed for at få job og uddannelse inden for visse offentlige fag", forklarer socialrådgiveren.

Derefter forsøger socialrådgiveren at afklare, hvilke sociale vilkår kommunen kan tilbyde at lave aftale med den unge om. I praksis handler det i første omgang om at høre, hvilke skole- og fritidsmæssige interesser den unge har, for at tage udgangspunkt i dem, når de sociale vilkår i kontrakten skal udarbejdes.

I de konkrete tilfælde viste det sig, at den ene unge havde en læreplads og kom hyppigt i en fritidsklub. De sociale vilkår blev derfor, at han skulle passe sin læreplads og komme i fritidsklubben tre gange om ugen. En af de pædagoger, han syntes rigtig godt om, blev hans personlige rådgiver.

Den anden unges store interesse var at spille fodbold. De sociale vilkår i hans ungdomskontrakt blev derfor at han fortsat skulle gå til fodbold, foruden han skulle finde en læreplads i løbet af en nærmere aftalt tid. Desuden blev det aftalt, at fodboldtræneren blev tilknyttet den unge som personlig rådgiver.

I den konkrete sag havde den unges familie selv råd til at betale kontingentet, men ellers havde kommunen haft lovhjemmel til at finansiere udgiften.

Når forældre og den unge har sagt ja til at gå ind på nogle aftalte vilkår i en ungdomskontrakt, kontakter socialrådgiveren de personer, der er involverede i kontraktens vilkår, og laver aftale med dem om deres rolle i kontraktens vilkår. Det kan være en arbejdsgiver, der skal have den unge i lære, eller en klubpædagog, der skal være personlig rådgiver, eller en fodboldtræner, der skal føre tilsyn med, om den unge kommer til træningen.

Er det indføjet i kontraktens sociale vilkår, at den unge har fået en personlig rådgiver, vil den person samtidig være den, der løbende fører tilsyn med, om den unge overholder kontraktens sociale vilkår. Det kan være i form af en ugentlig samtale eller regelmæssig kontakt, hvor den unge og den personlige rådgiver drøfter, hvordan det går.

Den personlige rådgiver afrapporterer sin kontrol med den unge på

særlige blanketter til forvaltningen hver tredje måned, men socialrådgiveren hører også ind imellem via de uformelle kontakter, hvordan det går med den unge, og om kontraktens sociale vilkår bliver overholdt.

"Det er væsentligt, at en personlig rådgiver er en person, der er meget tæt på den unge, og som de unge har et godt forhold til, men kan vi ikke finde en oplagt person i den unges nære omgangskreds, kan det blive aftalt, at jeg skal føre tilsyn med den unge. Dels vil jeg af egoistiske grunde helst uddelegere opgaven til nogen, der har tættere kontakt til de unge, for de vil aldrig få så hyppig en kontakt til en voksen, hvis det er mig, der skal føre tilsyn. Jeg vil og kan simpelt hen ikke prioritere at opsøge eksempelvis en klub en gang ugentlig for at være i kontakt med den unge. Men jeg tror også på, at det er en bedre løsning for den unge, at vi finder nogle i de unges "normal-cirkel" til at føre tilsyn med den unge - netop på grund af den tætte voksenkontakt - frem for at de skal op på kommunen til kontrol hos den original, som jeg sikkert er i deres øjne".

Ingen af de unge fra Stevn's Kommune har overtrådt vilkårene i deres ungdomskontrakt.

Spørgsmålet er, om de også var stoppet med at begå kriminelle handlinger, selv om de ikke havde fået en ungdomskontrakt – eller har kommunens sociale indsats medvirket til det?

"Det er svært at vurdere. Men jeg har en formodning om, at det betyder noget, at der i et års tid er fokus på dem, og at nogle holder øje med dem. Især fordi de personlige rådgivere, som de unge får, er mennesker, som de unge har det godt med, og som de kan lide".

"I starten havde en af de unge det lidt skidt med, at pædagogen i klubben havde særligt fokus på ham, men da pædagogen var en person, han virkelig godt kunne lide, følte han siden hen også en gevinst ved det: Han fandt ud af, at han nu havde én, der gad høre på ham og havde tid til ham. Jeg har ikke oplevet, at vores indsats har betydet noget negativt for de unge, absolut ikke", understreger socialrådgiveren.

De to unge, der har fået ungdomskontrakter i kommunen kom fra ganske almindelige hjem, så det er hypotetisk for socialrådgiveren

at forholde sig til, om ungdomskontrakter også kan være et redskab til at stoppe mere belastede unge i at begå kriminelle handlinger. Hans holdning er klar:

"Hvis det drejer sig om en ung, der gang på gang bryder aftaler og begår kriminelle handlinger igen og igen, vil jeg nok være i tvivl. Alligevel tror jeg nok, jeg vil ende med at anbefale en ungdomskontrakt. I sidste ende er det et spørgsmål om, hvorvidt det er muligt at gøre den unge begribelig, at en ungdomskontrakt – med de tilbud den indebærer – er en chance for at få stoppet de problemer, der følger efter. Det vil i givet fald være op til os sagsbehandlere, hvor tæt vilkårsopfølgningen skal være. Kan vi lave den meget tæt, tror jeg, det kan fungere – også for unge, der har behov for mere massive hjælpeforanstaltninger", siger socialrådgiveren.

Han synes, at ordningen om ungdomskontrakter er et godt redskab til unge, der begår kriminelle handlinger.

"Men i virkeligheden er arbejdet med at udforme vilkår til en ungdomskontrakt ikke meget anderledes end de vilkår, vi hidtil har udformet til unge, der har fået tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger", siger han.

Kun få er egnet til ungdomskontrakt

Køge politi er den 18. største politikreds og er meget opmærksom på at indgå ungdomskontrakt med unge 15-17 årige lovovertrædere. Alligevel er det som nævnt kun lykkedes at komme igennem med to kontrakter i de tre år, der er gået, siden ordningen om ungdomskontrakter blev gjort permanent og landsdækkende i sommeren 1998.

Ganske vist oplever vicepolitimesteren hos Køge politi, at de gennemsnitligt en gang om måneden ved døgnrapportens gennemgang støder på en ung lovovertræder, der umiddelbart falder inden for målgruppen af unge, der kan få tilbudt ungdomskontrakt. Alligevel ender sagen ofte med en anden sanktion:

"Vi oplever, at et stigende antal af de unge enten ikke vil erkende sig skyldige i de forhold, de er sigtede for, eller også har de for mange, belastede kriminelle forhold bag sig til, at de kommer ind under

målgruppen for lovovertrædelser, der kan sanktioneres med ungdomskontrakt”, forklarer vicepolitimesteren.

”Ofte oplever vi, at de unge enten slet ikke erkender sig skyldige eller kun erkender sig skyldige i nogle af sigtelserne, men ikke i alle forholdene. Eksempelvis erkender de sig ofte kun skyldige i det forhold, de er grebet på fersk gerning i. Og det er altså ikke nok. Har vi tilstrækkelige beviser, ender sagen ofte – afhængig af sagens kriminelle indhold - med en betinget dom. Uden en bestyrket tilståelse er der ikke grundlag for at idømme et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt”, fastslår vicepolitimesteren.

4.2. Ventetiden er værst

Dette er historien om, hvordan en ung oplever forløbet undervejs i tilblivelsen af en ungdomskontrakt. Men også historien om, at tidsubestemt ventetid på at få sin sag afgjort er meget tyngende for en ung, der forsøger at komme videre i livet.

En sigtelse for hæleri er baggrunden for, at 16-årige Allan nu står foran et tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakt. I starten var det skyldfølelsen – nu er det ventetiden på rettens afgørelse – der piner Allan mest.

"Så snart jeg kommer i retten, er der kun et år tilbage, og så kan jeg begynde at tælle ned. Jeg er godt tilfreds med at få en ungdomskontrakt, men jeg synes, det er uretfærdigt, at jeg skal vente så længe, inden jeg kan se en ende på det".

I oktober 2000 begik 16-årige Allan (navnet opdigtet) en af sit livs største dumheder. Han begik en lovovertrædelse, der er mundet ud i en sigtelse for hæleri. De lokale myndigheder har besluttet at give ham en chance. Han har fået tilbudt en ungdomskontrakt, som Allan og hans forældre har sagt ja til. Såvel hans forældre og Allan selv vil gøre alt for, at han overholder kontrakten.

Nu – marts 2001 – venter han blot på at få brev om, at han skal i retten og skrive under på selve kontrakten, så han kan komme videre i sit liv.

Allan kan godt lide at køre bil. Kunne han så oven i købet tjene penge ved det, er det fremtiden for ham. Derfor har Allan planer om at starte på teknisk skole efter sommerferien 2001. Drømmen er at blive langturschauffør. De første 20-40 uger foregår på skolen, derefter skal han i praktik hos en vognmand.

"Jeg håber virkelig snart, at jeg får den ungdomskontrakt, så jeg kan afsone min straf, inden jeg skal ud og søge læreplads", siger Allan.

Lovovertrædelsen i oktober sidste år har betydet, at Allan har fået en følgesvend, der sætter begrænsninger for hans udfoldelser i fritiden det næste års tid, føler han. I den ungdomskontrakt han er på vej til at få, forpligter han sig til at:

- Passe sit arbejde
- Gå på teknisk skole fra august

- Gå på ungdomsskole to aftener om ugen til cross-kart (en slags motorsport)
- Have tilknyttet en personlig rådgiver og samtale med ham hver 14. dag
- Holde sig fri af kriminalitet i et år
- Betale 10.000 kr. i erstatning

"Jeg er glad for at få en ungdomskontrakt, for så står det kun et år på straffeattesten, men det føles underligt, at jeg nu skal være i ungdomsskolen to gange om ugen. Og der står også, at jeg skal tage en uddannelse. Ikke fordi det er et problem at tage op på ungdomsskolen. Jeg havde nok også valgt at starte på uddannelsen, men alligevel – bare det at der står "skal". Det gør det lidt anderledes".

Allan er helt med på, at alternativet var en betinget dom, som fremgår af straffeattesten i tre år. Overholder han ikke vilkårene i kontrakten, får han også en betinget dom. Det ved han godt. I den sammenhæng er en ungdomskontrakt at foretrække, og i virkeligheden var det en lettelse for ham, da det blev klart, at han kunne få en ungdomskontrakt, så sigtelsen for hæleri kunne komme ud af verden.

"Jeg har jo lavet ballade før, men denne gang var det meget anderledes, fordi jeg havde lovet mor og far ikke at gøre det igen. Jeg følte, at jeg havde svigtet dem. I ugen efter det blev opdaget, holdt jeg mig noget for mig selv. Havde lyst til at flytte hjemmefra. Jeg havde ikke lyst til at snakke om det. Men det hjalp, da hende fra kommunen (en socialrådgiver) og Torben (Allans personlige rådgiver, der er ansat i Herning politi, red.) kom ind i billedet. Da blev jeg ligesom lettet inden i. Nu får jeg min straf og kan gøre rent bord ved at få en ungdomskontrakt", fastslår Allan.

Opdaget

Allans lovovertrædelse var formentlig aldrig blevet opdaget, hvis ikke Allans mor en dag – under hovedrengøring – finder en kvittering på en meget dyr mobiltelefon på hans værelse. En udgift, hun ved, han ikke selv kan have råd til. Da hun konfronterer sin søn med kvitteringen, indrømmer Allan, at han har begået en kriminel handling i forbindelse med sit arbejde.

Allan havde et job som medchauffør i et møbelfirma, der leverede

møbler til kunder. Han og chaufføren skulle også afregne med kunderne. Pludselig en dag bliver Allan ringet op af chaufføren, der er nogle år ældre. Chaufføren vil hente de 40.000 kr., der ligger i bilen og bilde firmaet ind, at pengene er stjålet. Allan får 10.000 kr. for at holde kæft. Og Allan siger ja.

"Jeg tænkte mig ikke om. Synes bare, det var spændende, og jeg havde brug for pengene. Efter nogle få dage fik jeg det rigtig skidt, fordi jeg havde meget dårlig samvittighed over for mine forældre. Jeg havde jo lovet dem, at jeg aldrig mere gjorde noget ulovligt, og så skete det alligevel", fortæller Allan.

Allan har allerede to kriminelle handlinger på samvittigheden. Én gang stjal han en knallert og fik en bøde. En anden gang kørte han en aften – uden kørekort – en tur i sine forældres bil. Turen endte i et sammenstød med en anden bil, og begge biler blev smadret. Også det gav en bøde.

I november 2000 blev hans tredje forseelse begået. Lov-overtrædelsen blev opdaget en måned efter. Straks tog forældrene deres søn med på Herning politigård, hvor Allan tilstod det hele.

Betjenten fortalte, at han var nødt til at orientere kommunen, men Allans mor tog selv kontakt til socialforvaltningens socialrådgiver, inden de blev orienteret af politiet.

"Jeg var helt ude af den. Knust. Min verden brød simpelthen sammen, og jeg følte, jeg havde brug for hjælp. Derfor ringede jeg til kommunen", fortæller Allans mor, der ikke er i tvivl om, at hendes reaktion har sat dybe spor hos Allan.

Den personlige rådgiver

Kommunens socialrådgiver rykkede hurtigt ud og tog en snak med familien. Her blev ungdomskontrakten nævnt for første gang. Ugen efter kom hun igen på besøg sammen med Torben, som er blevet Allans personlige rådgiver.

"Vi har fået en fantastisk behandling af myndighederne. Vi er blevet inddraget i alle punkterne i ungdomskontrakten. Vi er blevet spurgt, om vi troede, at Allan kan overholde dem, og vi har følt os tilstrækkeligt informeret hele vejen igennem. Jeg synes, at samfundet er

*large ved at give ham en ungdomskontrakt. Det er jo mere end dren-
gestreger, han har lavet”, siger Allans mor.*

Hun fortæller åbent om hele forløbet: Om hendes angst for at Allan igen falder for fristelsen til at begå en kriminel handling – eller endnu værre: At han falder i med stoffer. Men lige nu er det, der er mest positivt, at familien har sagt ja til, at Allan har fået en personlig rådgiver.

”Torben fylder meget i vores liv lige nu, og det er noget af det bedste, vi har gjort for vores søn: At sige ja til at få en personlig rådgiver, for vi kan se, at det er godt for Allan. Torben har nøjagtig samme holdning, som vi har, men det trænger ind på en anden måde hos Allan, når de gode råd kommer fra ham. Torben siger også ting, som min mand og jeg kan lære af. Blandt andet at vi klart skal fortælle Allan, hvad vores holdning er i forhold til forskellige emner i hverdagen med en stor dreng på 16 år. Vi er også begyndt at tale mere til ham som til en voksen. Vi har jo gransket vore hjerner for, hvad vi har gjort galt i forhold til Allan. Måske har han bare været mere forkælet end hans to storesøstre,” fortæller Allans mor.

Skal hun beskrive opdragelsen af sin yngste søn i forhold til de to ældste søstre, lyder det:

*”Pigerne fik besked om at komme hjem kl. 11. Han blev spurgt: Hvor-
når synes du”?*

I virkeligheden er det ikke kun Allan men også Allans mor, der har fået en sparringspartner, som hun ”kan vende sine bekymringer med i forhold til Allan”. I hverdagen kan hun godt føle sig lidt alene om at passe hjem og børn, når manden er på arbejde og har mange fritidsinteresser, der tager tid.

*”Måske overtager Torben nogle af Michaels roller, og der vil opstå en tomhed, når Torben ikke er der mere. Men forhåbentlig er Allan blevet så moden til den tid, at han kan se konsekvensen af sine egne handlinger, før han begår dem. Jeg oplever i hvert fald, at det er godt for Allan at få en snak med Torben. Han er tillidsfuld over for Torben, og Allan er allerede blevet anderledes – mere ansvarsbevidst”, me-
ner Allans mor.*

Hun lægger stor vægt på, at socialrådgiveren fra kommunen fandt en personlig rådgiver, som alle i familien svinger godt med.

"Jeg ved ikke, hvorfor socialrådgiveren valgte Torben, men det var et godt valg. Torben har grundlæggende de samme holdninger, som vi har, og derfor går samarbejdet om at få Allan på ret køl så godt. Når jeg stiller op til det her interview, er det også for at få ud til omverdenen, hvor stor en hjælp det kan være at få en personlig rådgiver", siger Allans mor.

Helt generelt forsøger kommunens socialrådgiver som regel at finde en person i nærmiljøet, når hun skal finde en personlig rådgiver til unge på ungdomskontrakt. Eksempelvis har hun tidligere brugt en skoleinspektør som rådgiver over for en ung, som netop gik til skoleinspektøren og fortalte, når han havde lavet noget skidt. I Allans situation var det et helt bevidst valg at sætte Torben på som personlig rådgiver.

"Familien kunne have samarbejdet med begge de to personlige rådgivere, jeg havde i tankerne, men det blev Torben, fordi jeg vurderede, at Allan ikke så meget havde behov for rådgivning i forhold til at vælge uddannelse. Han ved, hvad han vil. Allan har mere behov for en myndig voksen, der kan fungere som en sparringspartner i forhold til, hvordan han skal tackle forskellige situationer. Det kan Torben give ham. Jeg har svært ved at sætte ord på, hvad det er, Torben gør, men han har et eller andet, som de unge kan bruge hos ham. Han er kontant i sine udtalelser, men har alligevel en varme i sin stemme, som skaber tillid, og han har aldrig en løftet pegefinger. Den har Allan heller ikke brug for mere af. Ved nærmere eftertanke kan Torben vel give en mand-til-mand snak, hvor følelserne ikke er involveret, som de er, når et familiemedlem skal rådgive. Og Allan har brug for én, der kan støtte ham til at komme væk fra det miljø, han drages imod", siger socialrådgiveren.

Torben er ansat hos Herning politi, der har en kriminalpræventiv afdeling, som blandt andet tager sig af unge lovovertrædere under 18 år. Torben er tændt af den hellige ild, når det gælder om at forebygge unges kriminalitet.

"Jeg blev spurgt, om det var noget for mig at være personlig rådgiver for Allan. Det sagde jeg ja til, fordi der er noget at bygge på: Allan er ikke kriminel. Han overholder aftaler og er egentlig en fornuftig dreng, men han kommer ind imellem ud i noget, han ikke helt kan overskue, men i virkeligheden oplever jeg lige så meget, at jeg er rådgiver for familien", fortæller Torben, der for tiden er personlig rådgiver for to unge.

Men hvad er det, der motiverer en betjent til at være personlig rådgiver for en ung i sin fritid?

"De fleste ansatte i Herning politi er dybt engagerede i deres arbejde, og det er jeg også. Kunne det lykkes for mig at hjælpe en ung, vil jeg gerne prøve at gøre en indsats for det", siger Torben, der evner at kommunikere åbent, direkte og ærligt med folk.

I rollen som personlig rådgiver trækker han på sin brede viden og erfaring gennem mange år som kriminalbetjent. Han har også taget psykologikurser, været til et utal af foredrag om børn og unge. Men mest af alt trækker han på sin erfaring som far til to halvstore børn. Allerede inden ungdomskontrakten er underskrevet, har han påtaget sig jobbet som personlig rådgiver for Allan.

Hvordan oplever Allan at have en personlig rådgiver?

"Torben har aldrig opført sig som politimand over for mig. Jeg har ikke brugt ham så meget, men han har været en god hjælp. Især da jeg blev slået i hovedet af en rocker, som kaldte mig stikker. Jeg har også fået en masse trusler fra ham den anden, jeg lavede det her med, fordi han tror, jeg har angivet ham. Flere gange har jeg snakket med Torben om det. Han siger, jeg skal melde det til politiet".

Har du meldt dem til politiet?

"Nej, jeg har ikke turdet at melde rockeren, men ham den anden (medgerningsmanden, red), har jeg – gennem en kammerat – fået fortalt, at jeg ikke har angivet ham. Og nu hilser han på mig. Men jeg vil helst ikke mødes med nogen af dem, så jeg holder mig fra dem. Møder jeg dem på gaden, hilser jeg, men jeg mødes ikke med dem privat".

Erstatning på 10.000 kr.

Som mangeårig medarbejder ved politiet kender Torben det betændte miljø indefra. Han ved, hvordan udestående regninger mel-

lem lovovertrædere ikke forbliver ubetalt. Torben har derfor anbefalet, at Allan betaler sin del af erstatningen på 10.000 kr. til den tidligere arbejdsgiver.

"Det har jeg det godt med, for – som Torben siger – så kan ham den anden ikke komme bagefter og kræve pengene hos mig. Hvis han blev dømt til at betale alle 40.000 kr. tilbage, ville han sikkert komme og kræve 10.000 kr. af mig. Så er det bedre på den her måde, fordi jeg kan sige, at jeg har betalt, hvad jeg skylder i den sag", fortæller Allan, som i øvrigt selv skal finansiere udgiften – over halvdelen kommer fra Allans opsparingskonto og resten fra hans uddannelsesopsparing.

"Mor og far skal i hvert fald ikke betale. Så ville jeg få det dårligt, så det synes jeg ikke, de skal. Jeg har også selv betalt de to bøder, jeg tidligere har fået."

4.3. Derfor brød Peter sin ungdomskontrakt

Dette er historien om en ung fyr, der overtræder de sociale vilkår i en ungdomskontrakt og ender med at få en betinget dom. Men det er også historien om, hvad der sker, når samspillet og kommunikationen mellem klient og myndighed ikke er optimalt

Et tillidsbrud mellem klient og kommune førte til et brud på ungdomskontrakten.

Det er ikke kriminelt at skifte skole, men for Peter blev et skoleskift alligevel afgørende, fordi han ikke orienterede kommunen om det. Peter havde nemlig en ungdomskontrakt, hvoraf et af de sociale vilkår var, at han skulle tage 9. og 10. klasse på en efterskole. Midtvejs skiftede Peter skole, men han og hans mor begik den fatale fejl, at de ikke underrettede kommunen om skoleskiftet. Derfor står Peter i dag med en betinget dom, der vil fremgå af straffeattesten frem til december 2002 – fire et halvt år efter den kriminelle handling blev begået.

Forhistorien er, at Peter i august 1998 starter på en efterskole for at tage 9. klasse. Få uger inde i skoleåret, får han brev fra Herning politi, der har opdaget, at han har været blandet ind i kriminalitet.

"Jeg kan huske, at jeg blev glad for at få brev. Det gør man jo, når man er på efterskole. Jeg havde glemt alt om den episode, jeg var indblandet i. Og jeg havde slet ikke tænkt over, hvad det kom til at betyde for mig senere. Jeg blev vildt overrasket over brevet indhold. Jeg sad til samling, kan jeg huske, og åbnede brevet. Puha... det betød, at jeg blev "emnet" i den uge blandt vennerne. Alle talte om mig. Ingen regnede med, at jeg var en ballademager...det er jeg nu heller ikke", konstaterer Peter tørt.

Afhøringen

Nogle få måneder før Peter starter på efterskolen, har han sammen med en kammerat begået indbrud i en fabrik, hvor de har stjålet et checkhæfte og en pengekasse med 100 kr. Efterfølgende har de indløst to checks på i alt 1400 kr. Det ved hans mor intet om, så det er først under afhøringen hos politiet, at alvoren går op for Peter:

"Han var sur, ham der afhørte mig, og jeg følte mig presset. Det var åbenbart meget alvorligt at begå dokumentfalsk. Jeg havde slet ikke

tænkt på det, jeg havde lavet som kriminalitet. Mere som drenge-streger. Det var jo dejligt pludselig at have så mange penge mellem hænderne i den alder.

Efter afhøringen går Peter i lang tid uden at vide, hvad der skal ske med ham, men en dag får Peter brev om, at han skal til møde med en kommunal socialrådgiver, der har styr på ungdomskontrakter.

"Jeg tror, der gik to-tre måneder, hvor jeg ikke vidste, hvad der skulle ske. Endelig kom vi – min mor og jeg – til møde med hende fra kommunen. Hun forklarede mig om ungdomskontrakten. Hvis jeg sagde ja til det, ville det snavs - jeg havde lavet - ikke stå på straffeattesten efter to år". (I virkeligheden står afgørelsen kun på straffeattesten i eet år, red.)

Ungdomskontrakten

Den 2. februar 1999 – knap syv måneder efter den kriminelle handling - indgår Peter og hans mor aftale om en ungdomskontrakt med politiet og socialforvaltningen i retten i Herning. Det er en af de første ungdomskontrakter, de lokale myndigheder behandler, for ordningen er trådt i kraft få måneder forinden. Af kontrakten fremgår det, at Peter skal holde sig kriminalitetsfri i et år, og – som det ordret fremgår af kontrakten:

"indtil 1. juli 2000 undergiver sig følgende sociale foranstaltninger efter lov om social service:

- Han skal gøre 9. og 10. klasse færdig på xx efterskole, hvor han siden 6. august 1998 har taget ophold
- Han tilknyttes en personlig rådgiver
- Han skal hvert halve år sammen med sin mor og en repræsentant fra efterskolen samt sin personlige rådgiver deltage i et opfølgingsmøde."

Om mødet med socialforvaltningens socialrådgiver siger Peter:

"Jeg kan ikke huske, at hun (socialrådgiveren) har hjulpet mig med andet end at finde en personlig rådgiver på efterskolen. Han blev tilknyttet tre-fire måneder efter, at jeg kom på efterskolen. Han talte jeg ofte med. Ikke fordi han syntes, der var noget specielt med

*mig... altså jeg **er og var** ikke een, der hele tiden laver ballade, men vi holdt nogle møder, hvor vi blandt andet snakkede om de regler, der var på efterskolen. Alle elever overtrådte reglerne – også jeg. Men til forskel fra de andre fik jeg en dybere snak med ham, jeg var tilknyttet, om dét at bryde reglerne”.*

Foruden en bagatelagtig overtrædelse af reglerne om ikke at spille beach-volley i lektielæsningsstiden, sker der det, at Peter bliver bortvist fra efterskolen, fordi han en uge før sommerferien bliver fuld i forbindelse med, at han og nogle kammerater har drukket nogle øl for at fejre den næstsidste eksamen.

”Vi var 12 kammerater, der gik op i byen og drak. Vi kom i stemning og cyklede tilbage til skolen. Desværre blev jeg opdaget, fordi jeg var fuld. Jeg havde fået fri et par timer før de andre, så jeg havde nået at drikke lidt flere øl end mine kammerater. Som sagt var vi 12 med i det, men jeg var den eneste, der blev smidt ud med det samme. Dels var jeg fuld, dels indrømmede jeg, hvad der var sket. Det gjorde de andre ikke”, husker Peter.

Brud på kontrakten

Peter og hans mor kører rundt i landet for at finde en ny efterskole, hvor han kan trives, for det er deres opfattelse, at ungdomskontraktens ordlyd ikke kan fraviges: Peter **skal** tage 10. klasse **på en efterskole**. De finder én på Djursland. Men Peter falder aldrig til der. Han ringer hver aften til sin mor og er ked af det. Han bor på værelse med nogle fra 8. klasse. Selv går han i 10. klasse og finder værelseskammeraterne irriterende.

En aften ringer han igen hjem, og det går op for Peters mor, Nina, at Peters udvikling vil tage en skæv retning, hvis han fortsætter på skolen.

”Peter er helt ude af den og ked af det. Intuitivt beslutter jeg mig for at smide, hvad jeg har i hænderne for at hente ham hjem. Aldrig har jeg fået så stort et knus af min søn. Det var virkelig den rigtige beslutning. Jeg vidste, min handling havde en konsekvens i forhold til ungdomskontrakten, men den måtte jeg tage med”.

Peter bliver hentet hjem en onsdag. Mandagen efter starter han i

den lokale folkeskole og fuldfører folkeskolens udvidede afgangsprøve fra 10. klasse med gennemsnit på 8,6 i eksamensfagene. Laveste karakter er et syvtal – i orden. Ellers ligger karaktererne fra otte til ti. Med sig fra skolen får han en flot udtalelse, der fortæller, at han er en ”rolig, moden og meget tænksom ung mand, der arbejder meget seriøst og tit har en lun bemærkning”.

”Jeg er stolt af den udtalelse. Vi har også haft en fin hverdag, siden jeg hentede ham hjem fra efterskolen. Det er ikke sådan, at han har gået herhjemme og drevet den af. Han har passet sin skole. Selvfølgelig har vi ind imellem diskussioner om, hvem der gør hvad her i huset. Men det har de fleste teenageforældre vel med deres børn. I dag er Peter blevet mere moden, og som jeg ser det, var det drenge-streger, han lavede. Jeg kan da godt forstå, han reagerede på efterskolens regler dengang. Herregud – vi har vel alle været unge”, siger hans mor, Nina.

Orienterer ikke kommunen

Ninas beslutning om at tage Peter hjem fra efterskolen meddelte hun ikke til kommunen. Vel vidende, at skoleskiftet betød, at Peter brød et af de mest afgørende sociale vilkår i ungdomskontrakten: Han stopper sit ophold på efterskolen, hvor han ikke kun skulle tage 9. men også 10. klasse. Hvorfor orienterer hun ikke kommunen om den nye situation?

”Det gør jeg ikke, fordi jeg konstant har følt mig totalt umyndiggjort som forælder. Vi har haft skiftende sagsbehandlere, der på intet tidspunkt har sat sig ind i, hvad det er for en familie, de har haft med at gøre”, fortæller Nina.

Dødsfald i familien

Med til Peters historie hører, at han året før den kriminelle handling mister sin stedfar, der dør af en blodprop. Moderen, Nina, bliver langvarigt ramt af sorg i en grad, som gør, at hun ikke ser sig i stand til at være ordentlig mor for Peter. Hun mister sit økonomiske grundlag for at blive i huset, magter ikke som enlig mor at fortsætte som selvstændig erhvervsdrivende, så hun får Peter på efterskole, går i gang med en ny uddannelse og flytter til en lejlighed for at starte forfra. Lejligheden ligger i en anden kommune.

Peters mor er ikke i tvivl om, at dødsfaldet og følgerne af det spiller

afgørende ind på årsagen til, at Peter i den familiemæssigt set kaotiske periode begår kriminalitet, men hun føler ikke, at kommunens skiftende sagsbehandlere er til nogen hjælp, da det bliver klart, at Peter skal have en ungdomskontrakt.

"Jeg føler på intet tidspunkt, at jeg får et tillidsforhold til kommunens mange skiftende sagsbehandlere, der har haft med os at gøre i forbindelse med ungdomskontrakten. De er aldrig at træffe pr. telefon, og de ringer ikke tilbage, når man lægger en besked. Bedst som jeg har fået kontakt til en sagsbehandler, er hun blevet syg eller er rejst til en anden arbejdsplads, så jeg følte mig ærligt talt heller ikke forpligtet til at melde tilbage, da jeg tager Peter hjem fra efterskolen. Velvidende at det kunne få nogle konsekvenser at gøre det", forklarer Nina.

Kommunen opdager i løbet af kort tid, at ungdomskontraktens sociale vilkår er brudt. Nina husker ikke, at hun har haft møder med nogen fra forvaltningen undervejs, men hun lader kommunen forstå, at familien igen er velfungerende, og bliver efterfølgende klar over, at kommunen har orienteret politiet om kontraktbruddet. Det er sket i to breve i løbet af sensommeren og efteråret.

En betinget dom

Senere på året får hun brev fra politiet om, at hun og Peter skal møde i retten den 15. december 1999, hvor han får en betinget dom uden straffastsættelse. Lovovertrædelsen fra august 1998 vil nu fremgå af Peters straffeattest indtil december 2002 – fire et halvt år efter lovovertrædelsen blev begået. Til den tid er Peter 19 ½ år gammel.

"Vil det sige, at konsekvensen af, at jeg tog ham hjem fra efterskolen er, at det står tre år på straffeattesten", spørger Nina i forbindelse med dette interview.

"Ja, det er jeg ikke blevet klar over før nu. Jeg har sikkert fået det fortalt, men det har ikke fæstnet sig. Dengang var jeg ikke i stand til at se andet end min egen sorg... men uanset hvad, var det alligevel det rigtige at tage ham hjem fra efterskolen. Han trængte til et trygt tilholdssted, og han trives nu med sine gode venner, der betyder alt for ham. Jeg har fået styr på mig selv og kan danne rammen for et

*ordentligt familieliv igen. Men jeg har savnet, at nogen i det offentlige system støttede op om os, da vi havde mest brug for det”, kon-
staterer hun og er stadig ikke i tvivl om, at hun har gjort det rigtige
for Peter.*

Hvornår er det et kontraktbrud?

I kommunen er den sagsbehandler, der udarbejdede ungdomskontrakten, ikke længere ansat. Men en anden sagsbehandler i kommunen medgiver i dag, at Peter formentlig ikke var endt med en betinget dom, hvis hans mor havde underrettet kommunen om, at hun tog ham hjem fra efterskolen.

”Det er skammeligt, at den pågældende mor ikke har haft tillid til at henvende sig til os undervejs. Havde hun gjort det, vil jeg umiddelbart – uden at kende sagen – vurdere, at vi kunne have talt os til rette med politiet og bedt om at få en administrativ ændring af vilkårene i ungdomskontrakten”, siger sagsbehandleren.

Pågældende sagsbehandler har ikke selv prøvet at behandle en sag med brud på ungdomskontrakt. Men hun kender vejledningen fra Socialministeriet, hvor det fremgår, at ”grov eller gentagen misligholdelse af kontrakten hurtigst muligt skal indberettes til politiet”.

Hvornår er der tale om grov misligholdelse af kontrakten?

”Jeg vil personligt se på, hvornår i forløbet den unge bryder kontrakten, og hvad bruddet i den konkrete sag består i. Kan den unge gentagne gange ikke overholde kontraktens aftale, og det allerede viser sig en måned efter aftalen er indgået, så må vi ind og revurdere aftalen og se, hvad vi så kan finde ud af. Min indberetning til politiet vil også afhænge af, om han har brudt med kontraktens arbejds- og uddannelsesvilkår, eller om det er kravene til hans fritidsbeskæftigelse, han ikke kan overholde. For mig er det ligegyldigt, om den unge går til fodbold eller håndbold.

Men jeg vil ikke acceptere, at den unge dropper ud af skolen, nok at han skifter fra én skole til en anden. Hvis han blot fortsætter i sit uddannelsesforløb og gør det færdigt, er det i orden for mig, og i det tilfælde vil jeg snakke med politiet, om vi administrativt kan ændre ungdomskontrakten, så han undgår en betinget dom”, siger kommunens sagsbehandler.

Anklagemyndighedens afgørelse

I sidste ende er det anklagemyndigheden, der afgør, om sagen skal genoptages i retten på grund af brud på de sociale vilkår. Når sagen bliver indberettet til anklagemyndigheden, vurderer juristen, om hun er enig i kommunens indberetning. Er hun det, sendes sagen i retten med henblik på at tilbagekalde tiltalefrafaldet og indstille til retten, at den unge idømmes en straf, typisk en betinget dom uden straffastsættelse. Til spørgsmålet om, hvor meget en ung kan fravige kontrakten, før der er tale om kontraktbrud, siger den jurist, der behandler alle ungdomskontrakter for anklagemyndigheden i Herning politi:

"Hvis den unge helt fravælger at overholde ét af vilkårene, så er der klart tale om brud på kontrakten. Ved brud på kontraktens sociale vilkår, er der typisk tale om et mønster, hvor den unge gentagne gange ikke opfylder aftalens indhold. Det er ikke et brud på kontrakten, hvis den unge har glemt at overholde eksempelvis en enkelt aftale med kontaktpersonen. Der skal være tale om en systematisk manglende overholdelse af et af kontraktens sociale vilkår. Har den unge derimod et ønske om at skifte skole, eller vil den unge hellere gå til håndbold end fodbold, kan vi sagtens finde ud af at ændre kontraktens ordlyd rent administrativt - uden at gå i retten".

Forelagt Peters kontraktbrud lyder anklagemyndighedens svar:

*"Den konkrete sag kender jeg ikke, for jeg var ikke ansat her dengang, men det kunne tyde på, at kommunens sagsbehandler mener, at der er begået **et tillidsbrud** i og med, at hverken den unge eller moderen indberetter bruddet på kontrakten til forvaltningen. Og det er ufatteligt vigtigt, at de involverede unge og deres forældre melder tilbage, hvis kontraktens ordlyd ikke bliver overholdt. Men jeg vil tro, at havde der været rene linier mellem forældre og kommune, kunne de nok sammen have fundet en løsning i den sag", mener juristen.*

Hvad ville sagsbehandleren på kommunen have indstillet i Peters sag?

"Den sag du forelægger mig, kender jeg ikke, men som jeg får den forelagt her, er substansen i sagen er jo, at han ikke har begået ny

kriminalitet men udelukkende overtrådt nogle regler på efterskolen - plus at hverken han eller moderen indberetter bruddet på kontrakten til os, som de skal”.

”Vi har jo alle været unge og ved, hvordan man kan opføre sig i puberteten. Det burde have været muligt at finde en administrativ ændring af ungdomskontraktens vilkår, men tilliden og kommunikationen mellem forvaltningen og moderen har tilsyneladende ikke været optimal. Det er den slags, der kan ske i perioder med mange skiftende sagsbehandlere, som det har været tilfældet også i vores kommune. Skiftende sagsbehandlere kan ikke læse sig til den intimitet og indbyrdes forståelse, der som regel opstår med en klient over flere samtaler”.

”Sagen her viser, at det er meget vigtigt at få præciseret over for den unge og forældrene, hvad der sker, hvis en ungdomskontrakts vilkår ikke bliver overholdt. Det gør jeg altid meget ud af at præcisere”, påpeger sagsbehandleren.

En fin ”straf”

Set med Peters øjne har ungdomskontrakten været en fin strafferetlig afgørelse, men:

”Nok fik jeg at vide, hvad jeg skulle gøre, men jeg har ikke kendt betingelserne, hvis jeg brød kontrakten. Jeg forstod meget lidt af alle de ord, der blev sagt i retten, og som du nu nævner med ”tiltalefralfald” og ”betingede domme”. Jeg vidste ikke, at jeg fik en anden straf i stedet. En straf, jeg nu bliver mindet om, når jeg søger job, som jeg har gjort i dag. Og så synes jeg, at der hele vejen igennem er gået alt for lang tid, inden jeg har fået at vide, hvad der skulle ske videre”.

I dag går Peter på produktionsskole, men leder intensivt efter et job, for han vil hellere arbejde, indtil han til august skal læse HF, så han kan blive færdig samtidig med sine kammerater, der går på gymnasiet i øjeblikket.

”Jeg har lige været ude at søge job i Silvan i dag. På ansøgningen skulle jeg svare på, om jeg har en ren straffeattest. Jeg svarede nej, og så ved jeg jo godt, at jeg ikke får jobbet. De gode jobs, der fører til noget, kan man ikke få med en plettet straffeattest. Sådan er det.

Men når først jeg kommer på HF, har jeg sikkert ikke så meget tid til at arbejde, og så kan man sige, at jeg afsoner min straf i den periode”, konstaterer Peter.

5. Litteraturliste

Jan Høgelund: "Ungdomskontrakter", SFI rapport 93:8.

Lilli Zeuner: "Normer i skred", SFI rapport 90:12.

Rapport om Ungdomskriminalitet, Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet, Justitsministeriet, Januar 2001.

RisikoUngdom - Ungdomsundersøgelse 1999 af Flemming Balvig, Det Kriminalpræventive Råd, 2000.

"UNGDOMSKONTRAKTER. Resultater fra en spørgeskemaundersøgelse til politikredsene", af Charlotte Vincent, Det Kriminalpræventive Råd, 2001

Grete Korremann: "Det Tværsektorielle Samråd – en organisatorisk indsats over for kriminelle unge", AKF, 1998. (Udsolgt fra forlaget. Nærmere oplysninger kan eventuelt indhentes hos Det Kriminalpræventive Råd)

Socialministeriet: "Børn og kriminalitet – et inspirationskatalog til hurtig indsats overfor børn, der begår kriminelle handlinger", 2000.

Lovgivning samt administrative forskrifter og vejledninger:

Lov om Social Service, lovebekendtgørelse nr. 26 af 17. januar 2000.
Retsplejelovens §722 m.fl.

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område - § 12, lovebekendtgørelse nr. 267 af 12. april 2000.

Rigsadvokatens Meddelelse nr. 7/1998 om behandling af sager mod unge lovovertrædere.

Rigsadvokaten Informerer nr. 9/1998.

Rigsadvokaten Informerer nr. 2/2000 – herunder rapport om undersøgelse af ungdomskontrakter, udarbejdet af forskningschef Britta Kyvsgaard, Justitsministeriet.

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 16 af 29. august 2000 om statsadvokaternes og politimestrenes adgang til at frafalde påtale.

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 786 af 21. september 1992 om underretning af kommunalbestyrelsen om afhøringer af sigtede under 18 år.

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 218 af 27. marts 2001 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

Socialministeriets bekendtgørelse nr. 79 af 4. februar 1998 om kommunens

bistand til børn og unge i forbindelse med uden- og indenretlig afhøring. Socialministeriets Vejledning nr. 119 af 3. juli 1998 om ungdomskontrakter.

Socialministeriets Vejledning nr. 208 af 19. december 2000 om særlig støtte til børn og unge.

Diverse statistikker:

Kriminalregistrets særligt udarbejdede statistik om tiltalefrafald med vilkår om hjælpeforanstaltninger, tiltalefrafald med vilkår om ungdomskontrakter og tiltalefrafald uden vilkår, fordelt på politikredse og fordelt på 1999 og 2000 – udarbejdet til brug for nærværende publikation.

"Kriminalitet" – statistik for hvert af årene i perioden 1989-1999, Danmarks Statistik. Især er anvendt tal fra afgørelsesstatistikker fra tabellerne: "Bødeafgørelser fordelt efter overtrædelsens art og alder, i alt". "Tiltalefrafald fordelt efter overtrædelsens art og alder" samt "Domfældelser til højere straf end bøde fordelt efter overtrædelsens art og alder".

Opgørelse over recidivister blandt unge på ungdomskontrakt i Glostrup Politikreds, udarbejdet af politiassessor H. Holten-Rasmussen, 2001.

Artikler:

Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab oktober 1998 nr. 3-4. Udgivet af De nordiske kriminalistforeninger, artikel af forskningschef Britta Kyvsgaard: "Kvantiteter og kvaliteter i ungdomskriminaliteten".

Social Kritik nr. 13-14, 1991. Tema: Forbandede Ungdom: "Ungdomskontrakter" af Jørn Vestergaard.

Socialrådgiveren nr. 1/2001 – kommentar "Kollektiv Fortrængning?"

Informationsfolder om Ungdomskontrakter, udarbejdet af Københavns Kommunes Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltning, kontoret for børnefamilier med særlige behov. Henvendelse vicekontorchef Kjeld Rothenberg.

Interview:

Foruden ovenstående litteratur er der hentet inspiration til indholdet i nærværende publikation i interview med:

Britta Kyvsgaard, forskningschef i Justitsministeriet,
Birgit Sommer, souschef i Det Kriminalpræventive Råd samt samtaler med Charlotte Vincent, sociolog i Det Kriminalpræventive Råd.

Desuden er der foretaget i alt seks kvalitative interview blandt medarbejdere i politi og anklagemyndighed:

To vicepolitimestre, en kriminalpræventiv koordinator ved en politikreds, en kriminalkommissær, to politiassessorer ved anklagemyndigheden i to politikredse.

Endelig er der foretaget fire kvalitative interview med fire kommunale sagsbehandlere/kontaktpersoner ansat i hver sin kommune og tre kvalitative interview med unge samt to forældre.